

Zápis dětí do 1. ročníku základní školy z pohledu učitelů mateřské školy

Bc. Renata Zapalačová

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Renata Zapalačová
Osobní číslo:	H220356
Studijní program:	N0111A190015 Předškolní pedagogika
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Zápis dětí do 1. ročníku základní školy z pohledu učitelů mateřské školy

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury zaměřené na zápis dětí do 1. ročníku základní školy.

Vymezení teoretických východisek týkajících se zápisu do 1. ročníku základní školy.

Realizace kvantitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím dotazníku.

Prezentace výsledku výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Bednářová, J., & Šmandová, V. (2015). *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Edika.
- Ebbert, B. (2011). *100 věcí, které by měl znát každý předškolák*. Computer Press.
- Kolláriková, Z., & Pupala, B. (Eds.). (2001). *Předškolní a primární pedagogika*. Portál.
- Kutálková, D. (2014). *Jak připravit dítě do 1. třídy*. Grada.
- Žáčková, H., & Jucovičová, D. (2007). *Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole*. D + H.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Mgr. Petr Najvar, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání diplomové práce: **22. ledna 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **19. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Mgr. Marcela Janíková, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k větší výdělku dosaženému školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem mé diplomové práce je „Zápis dětí do 1. ročníku základní školy z pohledu učitelů mateřské školy“. Práce je teoreticko-empirického charakteru. V teoretické části jsou vysvětleny pojmy předškolní vzdělávání, kde se zaměřuji na cíle a učitele v předškolním vzdělávání. Dále se věnuji objasnění pojmů školní zralost a školní připravenost, spoluprací mezi mateřskou a základní školou a návrhem spolupráce mezi mateřskou a základní školou. Další kapitola je zaměřena na povinnou školní docházku. Poslední kapitola obsahuje zápis do základní školy, kde se zabývám přípravou, organizací a průběhem zápisu a oblastem, které jsou u zápisu sledovány. Podmětem mé práce jsou učitelé mateřských škol, jelikož potřebuji zjistit jejich názory. Výzkum byl realizován prostřednictvím dotazníku. Zjištěná data byla sumarizována a vyhodnocena. Výsledky z výzkumného šetření zaznamenávají rozpory mezi učiteli různých mateřských škol. Výsledky jsou ovlivněny zkušenostmi učitelů.

Klíčová slova: školní zralost, školní připravenost, spolupráce mateřské a základní školy, zápis do 1. ročníku, povinná školní docházka

ABSTRACT

The topic of my diploma thesis is " Primary school first year students' enrollment from the perspective of kindergarten teachers ". The work is of a theoretical-empirical nature. In the theoretical part, the concepts of preschool education are explained, where I focus on the goals and teachers in preschool education. I am also dedicated to clarifying the concepts of school maturity and school readiness, cooperation between kindergarten and elementary school, and a proposal for cooperation between kindergarten and elementary school. The next chapter is focused on compulsory school attendance. The last chapter contains enrollment in primary school, where I deal with the preparation, organization and course of enrollment and the areas that are monitored for enrollment. The subject of my work are kindergarten teachers, as I need to find out their opinions. The research was carried out through a questionnaire. The obtained data were summarized and evaluated. The results of the research survey record contradictions between the teachers of different kindergartens. The results are influenced by the teachers' experience.

Keywords: school maturity, school readiness, cooperation between kindergarten and primary school, enrolment in the 1st year, compulsory school attendance

Mé velké a upřímné poděkování patří panu doc. Mgr. Petru Najvarovi, Ph.D., za jeho odborné vedení, cenné rady, ochotu, podporu a trpělivost v průběhu zpracování mé diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat všem učitelům mateřských škol, kteří byli ochotni vyplnit dotazník a podíleli se tak na mém výzkumu. Velké poděkování patří i mojí rodině a příteli, kteří mě po celou dobu studia podporovali. A v neposlední řadě bych chtěla poděkovat mým spolužačkám a kolegyním, které mi byly velkou oporou po celou dobu studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
1.1 CÍL PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	13
1.2 UČITEL V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	13
2 ŠKOLNÍ ZRALOST A ŠKOLNÍ PŘÍPRAVENOST	17
2.1 ŠKOLNÍ ZRALOST.....	17
2.1.1 Školní nezralost.....	18
2.2 ŠKOLNÍ PŘÍPRAVENOST	19
3 SPOLUPRÁCE MATEŘSKÉ A ZÁKLADNÍ ŠKOLY.....	21
3.1 MOŽNOSTI KONKRÉTNÍ SPOLUPRÁCE MEZI MATEŘSKOU A ZÁKLADNÍ ŠKOLOU.....	24
4 POVINNÁ ŠKOLNÍ DOCHÁZKA	26
4.1 ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	28
5 ZÁPIS DO ŠKOLY	30
5.1 PŘÍPRAVA NA ZÁPIS.....	30
5.2 ORGANIZACE A PRŮBĚH ZÁPISU	31
5.3 OBLASTI SLEDOVANÉ U ZÁPISU	33
5.3.1 Grafomotorika	33
5.3.2 Řeč.....	34
5.3.3 Sluchové vnímání.....	36
5.3.4 Zrakové vnímání	37
5.3.5 Vnímání prostoru	38
5.3.6 Vnímání času.....	38
5.3.7 Základní matematické představy.....	39
5.3.8 Sociální dovednosti	40
5.3.9 Shrnutí	40
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	42
6 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	43
6.1 CÍLE VÝZKUMU	43
6.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	43
6.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	43
6.4 VÝZKUMNÁ METODA A NÁSTROJ.....	44
6.5 SBĚR DAT A METODA ANALÝZY DAT	45

7	VÝSLEDKY A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	46
7.1	VYHODNOCENÍ POLOŽEK DOTAZNÍKU	46
7.2	VÝSLEDKY VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	61
8	DISKUSE	62
9	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	64
	ZÁVĚR	65
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	67
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	70
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	71
	SEZNAM PŘÍLOH.....	72

ÚVOD

Tato diplomová práce se zaměřuje na zápis dětí do 1. ročníku základní školy z pohledu učitelů mateřské školy.

Podnětem k volbě tohoto tématu a zpracování diplomové práce mne vedla má osobní zkušenost a hledání přínosů v oblasti zápisu do 1. ročníku základní školy. Vzhledem k tomu, že pracuji jako učitelka 1. stupně na základní škole, zajímalo mne, jaký názor mají učitelé mateřských škol na zápis, kterého se každý rok účastním.

Vstup dětí do 1. ročníku základní školy je klíčovým milníkem jejich vzdělávacího vývoje. Pro učitele mateřské školy představuje tento proces výzvu nejen v pedagogickém, ale i emocionálním smyslu. Dle mého názoru je nutné si uvědomit, že zápis do 1. ročníku základní školy, a hlavně tedy přechod z mateřské školy do školy základní je jeden z nejdůležitějších přelomů dítěte v předškolním věku. Přechod dětí z mateřské školy do školy základní vyžaduje pečlivou přípravu a podporu, která umožní dětem plynule se adaptovat na nové prostředí a úspěšně zvládnout nové výzvy. Pro děti je to velká změna, jelikož přechází z mateřské školy, kde jedna z činností byla hra a přichází do školy základní, kde jim už nastávají povinnosti ve formě domácí přípravy a učení se.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část má pět kapitol. V první kapitole popisuji předškolní vzdělávání, kde se zaměřuji na cíl předškolního vzdělávání a učitele v předškolním vzdělávání. Ve druhé kapitole se zaměřuji na pojmy školní zralost, školní nezralost a školní připravenost. Třetí kapitola je zaměřena na spolupráci mezi mateřskou a základní školou a na možnosti spolupráce mezi mateřskou a základní školou. Čtvrtá kapitola popisuje povinnou školní docházku a odklad povinné školní docházky. Poslední pátá kapitola je zaměřena na zápis do školy, kde popisuji přípravu, organizaci a průběh celého zápisu. V této kapitole mám také více rozepsány oblasti, které při zápisu sledují učitelé základních škol. V praktické části se zabývám kvantitativně orientovaným výzkumem, kde použiji dotazník. Dotazník je určen na zjištění názorů učitelů mateřských škol na zápis do 1. ročníku základní školy. Pomocí dotazníkového šetření zjistím názory učitelů z mateřských škol a díky nim vyhodnotím výsledky výzkumu.

Hlavním cílem teoretické části diplomové práce bude sumarizovat poznatky o zápisu do 1. ročníku základní školy. Hlavním výzkumným cílem této práce bude zjistit pohled učitelů mateřských škol na zápis do 1. ročníku základních škol pomocí dotazníku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní vzdělávání zahrnuje výchovu a vzdělávání, které jsou nedílnou součástí našeho života. Myslím si, že úkolem předškolní vzdělání je podporovat rodinnou výchovu, vytvořit spolupráci mezi rodinou a mateřskou školou a zajistit pro děti bezpečné prostředí, ve kterém se budou cítit dobře a kde budou mít dostatek podnětů k učení a rozvoji.

Předškolní vzdělávání je zajišťováno pro děti od 3 do 6 let, nicméně „povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad.“ (Zákon č. 561/2004 Sb., § 36 odst. 3)

Opravilová (2016) chápe předškolní vzdělávání jako metodický proces zaměřený na systematické a plánované ovlivňování dítěte předškolního věku s cílem rozvíjet, podporovat, motivovat a připravovat ho na nabytí dovedností a znalostí potřebných pro úspěšný vstup do školního prostředí.

Dle Kořátkové (2014) by podmínky předškolního vzdělávání a pobytu v mateřské škole měly jednoznačně směřovat k vytváření prostředí, ve kterém je důraz kladen na péči o děti a jejich vzdělávání. Hlavním cílem je zajištění bezpečí, pohodlí, dostatečné stimulace a pozitivní atmosféry, které odpovídají potřebám dětí.

„Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání, napomáhá vyrovnávat vzdělávací šance dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.“ (MŠMT, 2023, s. 6)

Stěžejním dokumentem pro předškolní vzdělávání je rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání (RVP PV), který určuje cíle a podmínky, ve kterých má vzdělávání probíhat. RVP PV je v souladu se školským zákonem.

RVP PV je určen tak, aby vedl k dosažení vzdělávacích záměrů a naplňování vzdělávacích cílů. Dále vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro vzdělávání, na které se vztahuje pedagogická činnost, která probíhá ve školských zařízeních. Z RVP PV vychází školní vzdělávací program (ŠVP). (RVP PV září 2021)

Školní vzdělávací program (ŠVP) je veřejný dokument mateřské školy, který vyplývá z RVP PV. Ze ŠVP dále vychází Třídní vzdělávací program (TVP). TVP si vytváření učitelé sami v jednotlivých třídách.

1.1 Cíl předškolního vzdělávání

Dle zákona č. 561/2004 Sb., §33 předškolního vzdělávání podporuje: „... rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.“

V RVP PV (2021) má předškolní vzdělávání za cíl usnadnit dítěti jeho budoucí cestu životem i vzděláním. To zahrnuje rozvoj osobnosti, podporu tělesného zdraví, osobní pohodu, porozumění okolnímu světu a motivaci k dalšímu učení. Dále přispívá k adaptaci dítěte ve společnosti, předává mu společenské normy a hodnoty.

Podle Kutálkové (2010, s. 11): „Cílem předškolní přípravy totiž rozhodně není dítě předem naučit číst a psát, „aby mu to pěkně šlo“, ale zajistit především maximální a harmonický rozvoj schopností, které umožní, aby dítě bylo – až přijde čas – při výuce čtení, psaní a počítání bez větší námahy úspěšné.“

K dalším cílům předškolního vzdělávání bych zařadila naučit děti samostatnosti, začlenit je do společnosti a naučit je zvládnout životní situace, které je v životě mohou potkat.

1.2 Učitel v předškolním vzdělávání

Průcha (2002) uvádí profesi učitele jako práci, který vyžaduje specifickou kvalifikaci, odborné znalosti a dovednosti, obvykle vykonávané na základě právního oprávnění.

Zákon 563/2004 Sb., §2 říká, že učitel je pedagogickým pracovníkem, který koná: „...přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu.“. To znamená,

že v mateřské škole mohou pracovat na postu učitele pouze ti, kteří mají odpovídající vzdělávání. (Zákon 563/2004 Sb., §6)

Kropáčková (2018) bere učitelky mateřských škol jako nápomoc pro průběžné pedagogické diagnostikování dítěte. S dětmi jsou v každodenním kontaktu, znají jeho rodinu a rodinné zázemí.

Nezvalová (2003 in Syslová 2013) uvádí kompetence učitelů, které je možné využít pro všechny stupně škol:

- kompetence řídicí:
 - plánovat výuku
 - realizovat výuku
 - monitorovat a hodnotit výuku
- kompetence sebeřídící:
 - rozvíjet sebe sama s cílem zvýšení kvality vlastní práce
 - podílet se na týmové práci
- kompetence odborné
 - ovládat předměty své aprobace
 - disponovat potřebnými dovednostmi z daného oboru
 - vytvářet hodnotový systém.

Syslová (2017, s. 76) uvádí: „Učitel pracuje s dětmi, které přicházejí do mateřské školy s nejrůznějšími zkušenostmi, odlišnými schopnostmi, ale i kulturním zázemím. Mateřská škola je prvním a velmi důležitým společenským prostředím, se kterým se dítě setkává mimo nejbližší rodinu.“ Děti do mateřské školy přicházejí se svými osobními charakteristickými rysy, s rozdílným chováním, které se doma naučily.

Profesní činnosti učitelů mateřských škol jsou vázány na konkrétní prostředí a na podmínky, ve kterých probíhá předškolní vzdělávání. Profesní činnost také ovlivňuje počet dětí ve třídě, složení dětí, specifčnost věku dětí a prostorovému uspořádání třídy. (Syslová, 2017)

Učitelé mateřských škol zastávají různé role. Syslová (2017, s. 82-83) rozdělila dle Vašutové (2004, s. 81) pedagogické role na následující:

1. **Role socializační a kultivační** – učitel poskytuje poradenské, metodické, konzultační a organizační role.
2. **Role angažované osobnosti** – učitel je spojován s jeho vystupováním na veřejnosti a zapojením se do kulturního života, diskuse.
3. **Role diagnostická a evaluační** – učitel diagnostikuje potřeby, zájmy i individuální zvláštnosti dětí, vztahy ve skupině, svoje sebepojetí a profesní dovednosti a hodnotí proces vzdělávání, podmínky a výsledky dětí.
4. **Role projektanta** – učitel dokáže plánovat a projektovat činnosti.
5. **Role facilitátora** – učitel je průvodcem učení dětí prostřednictvím vzdělávacích strategií, podporuje řešení učebních a sociálních problémů a vytváří optimální podmínky pro spontánní a řízení učení dětí.
6. **Role konzultanta** – učitel dokáže artikulovat cíle a postupy, které jsou využívány pro rozvoj dětí, naslouchá a komunikuje s odborníky, kolegy, rodiči a veřejností.
7. **Role administrátora** – učitel vede povinnou dokumentaci.

Dytrtová a Krhutová (2009, s. 36) uvádí: „Každá z uvedených rolí má svůj specifický obsah, role nemohou být v rámci profese odděleny, učitel je naplňuje všechny.“ Autorky tím chtěly říct, že učitel zastává mnoho rolí v jednom. Pro děti a rodiče může být poradcem, pomocníkem, vypravěčem, ale také vyšetřovatelem či soudcem. Každý učitel si své role mění dle vzniklé situace.

Dytrtová a Krhutová (2009, s. 36–37) rozdělily učitelské neboli pedagogické role na:

- Poskytovatel poznatků a zkušeností
- Poradce a podporovatel
- Projektant a tvůrce
- Diagnostik a klinik
- Reflektivní hodnotitel
- Třídní a školní manažer
- Socializační a kultivační vzor

2 ŠKOLNÍ ZRALOST A ŠKOLNÍ PŘÍPRAVENOST

Na začátek této kapitoly bych ráda uvedla tuto citaci. „Termíny školní zralost a školní připravenost bývají často zaměňovány a oba vlastně vyjadřují určitý stav kvality vývoje dítěte, který by měl zaručit zvládnutí požadavků, jenž přinese vzdělávání na základní škole.“ (Kořátková, 2014, s. 403) Tedy školní zralost a školní připravenost jsou velmi důležité charakteristiky pro přechod dětí do povinného školního vzdělávání. V následujících podkapitolách si tyto dva pojmy více rozebereme.

2.1 Školní zralost

Kořátková (2014) uvádí definici školní zralosti jako schopnost dítěte připojit se ke školnímu vzdělávání na základě jeho fyzického, zdravotního a mentálního stavu. To zahrnuje úroveň myšlenkových procesů, schopnost vyjadřování, soustředění s aktivní pozorností a vhodné reakce.

S odkazem na vývojové psychology (např. Vágnerová, 2014) Průcha (2016) uvádí, že školní zralost je dána několika parametry biologického vývoje, a to hlavně centrální nervovou soustavou, která je u dětí kolem 6 let velmi proměnlivá.

Školní zralost je výsledkem přirozeného vývoje nervového systému, který ovlivňuje tělesné, psychické i sociálně-emocionální schopnosti dítěte začít chodit do školy a zvládat nároky školního vzdělávání. Tato zralost je převážně určena genetickými faktory a intervence dospělých (například rodičů) mají na ni omezený vliv. (Průcha, 2016)

Bednářová & Šmardová (2011) chápou školní zralost jako dosažení potřebného vývojového stupně (fyzického, mentálního a sociálně-emocionálního), který umožňuje dítěti pohodlně se zapojit do vzdělávacího procesu, ideálně s radostí a motivací.

Základním směrem školní zralosti je dosažení fyzické, psychické a sociálně-emocionální vyzrálости dítěte na úroveň, která mu umožní zvládat požadavky školního prostředí a aktivně se zapojovat do vzdělávacího procesu bez větších obtíží. (Bendová, 2011)

Bednářová & Šmardová (2011, s. 2) rozdělily oblasti, které jsou důležité při posouzení školní zralosti:

- „tělesný (somatický) vývoj a zdravotní stav
- úroveň vyzrálости poznávacích (kognitivních) funkcí

- úroveň práceschopnosti (pracovní předpoklady, návyky)
- úroveň zralosti osobnosti (emocionálně-sociální)“

Děti se ve škole naučí číst, psát a počítat a vytváří si tam i vztah ke škole. Pozitivní vztah ke škole může formovat tak jeho vztah k dalšímu vzdělávání a tím i jeho budoucnost. Zde bych uvedla jednu definici od Beníčkové (2007, s. 17), která uvádí: „Školní zralost znamená připravenost dítěte do první třídy.“ Pokud tedy dítě nebude vyzrálé v tělesné, psychické, emočně-sociální oblasti, ve způsobu vyjadřování, schopnosti soustředit se, být aktivní, tak vstup do základní školy bude pro něj velmi těžký.

Hodnocení školní zralosti dětí v mateřské škole provádějí učitelé mateřských škol a u dětí předškolního věku učitelé základních škol při zápisu do 1. ročníku.

2.1.1 Školní nezralost

Jak se setkáváme se školní zralostí, tak odborná literatura vymezuje i školní nezralost.

Autoři Kolláriková & Pupala (2001) popsali děti se školní nezralostí jako děti s výrazným mentálním opožděním, jejichž osobnostní struktura výrazně zaostává za normálními úrovněmi, projevují úplnou nezralost a nepřipravenost k vstupu do základní školy. Patří sem i děti s mírně podprůměrným vývojem, s celkově pomalým tempem zrání a pravděpodobně s nižší celkovou perspektivou rozvoje, zejména v oblasti kognitivní. Klasicky nezralé děti neprošly kvalitativním vývojem, který by změnil funkční a morfologické charakteristiky relevantní pro školní prostředí. Zralost se tak stává klíčovým faktorem pro úspěšné školní učení. Děti s nerovnoměrným rozvojem jednotlivých psychických funkcí často vykazují školní nepřipravenost. Tato nepřipravenost může mít různé projevy, například kombinaci normálních intelektových předpokladů s nedostatečně vyspělou percepcí (například nižší úroveň grafomotoriky nebo sníženou pozornost).

Školní nezralost se projevuje nesamostatností, přecitlivělostí (pláč, vzdor), nesoustředěností, neklidem, nenavazování kontaktů s dalšími dětmi ale i v tělesném, zdravotním či smyslovém oslabením. U některých dětí stačí čas a postupně vyzrají, ale u některých je důležité poskytnout podporu a rozvoj v oslabené dané činnosti. Na pomoci a podpoře by se měly podílet rodiny, školské zařízení nebo poradenská zařízení, kde spadá pedagogicko-psychologický poradna nebo speciálně pedagogické centrum.

Za "tradiční" institucionální pedagogická opatření, která jsou navrhována pro děti nedostatečně připravené na vstup do školy, může být považováno: zařazení dítěte do mateřské školy a práce s ním podle individuálního programu, zařazení do speciálních mateřských škol (například pro děti s vadami řeči nebo mentálním opožděním), zařazení do přípravných ročníků na základní škole nebo účast na skupinových setkáních pro děti z různých etnických skupin nebo z prostředí s nedostatečnými podněty, která probíhají během školního roku na základních školách nebo v přípravných třídách. (Kolláriková & Pupala, 2001)

2.2 Školní připravenost

Dle Průchy (2016, s. 80) je školní připravenost brána jako: „... souhrn kompetencí, které si dítě může osvojit, naučit se je na základě záměrného působení rodičů, jiných dospělých a na základě vzdělávání v mateřské škole.“ Dále školní připravenost popisuje jako sociální kompetence, které si musí děti osvojit. To znamená, že děti dokážou rozlišit sociální role (matky, otce, učitele, kamaráda), ví, jak se má chovat a respektuje dané formy chování.

Dle Kořátkové (2008) je školní připravenost brána jako schopnost a úroveň rozvoje v oblasti základních znalostí, dovedností a rutin, které umožňují dítěti efektivně pokračovat ve svém učebním procesu během školního vzdělávání.

Kropáčková (2008) reflektuje školní připravenost jako současný stupeň vývoje osobnosti dítěte ve všech oblastech s ohledem na vnitřní a vnější faktory ovlivňující jeho vývoj. Zahrnuje vyspělost v psychických aspektech (jako je kognitivní, sociální, emoční, pracovní, jazyková a motorická zralost), která je dána biologickým zráním organismu a vlivem okolního prostředí.

V zahraničním výzkumu (Kokkalia, Drigas, Economouová, Roussos, 2019) je školní připravenost chápána v době, kdy jsou děti připraveny začít školu, tedy když dosáhnou úrovně znalosti tak, aby mohly tiše sedět, soustředit se na práci a komunikovat s vrstevníky i dospělými.

Sha Xie a Hui Li (2018) ve své studii definují školní připravenost jako „stav kompetencí dítěte v době vstupu do školy, které jsou důležité pro pozdější úspěch (Snow, 2006, s.9) což v podstatě znamená „připravené dítě“.

Bednářová & Šmardová (2011, s. 2) tvrdí, že školní připravenost obsahuje kompetence (v oblasti kognitivní, emocionálně-sociální, pracovní, somatické, které dítě získává a rozvíjí učením a sociálními zkušenostmi v mateřské škole. Dále tyto autorky uvádí, že školní připravenost na povinnou školní docházku závisí na znalostech se učit a díky tomu uvádí sedm nejdůležitějších aspektů této schopnosti:

- **Sebevědomí** – Dítě by se mělo plně kontrolovat a zvládnout pohyby svého těla. Dále by se mělo ovládat ve svém chování a jednání v okolním světě. Dítě by mělo být přesvědčeno, že když se pustí do nějaké věci, mělo by se snažit věc dokončit s úspěchem a v případě potřeby by mu měla být podaná pomocná ruka od dospělého.
- **Zvídavost** – Dítě by mělo mít pocit, že je velmi dobré dozvídat se zajímavé a nové věci, protože tím si vypěstuje kladný vztah k učení.
- **Schopnost jednat s určitým cílem** – Dítě se má naučit vytrvalosti a jít si za svým cílem. Díky tomu, si uvědomí vlastní schopnosti a dokáže je použít ve svůj prospěch.
- **Sebeovládání** – Dítě se má ovládat a jednat dle svého věku. Mělo by mít vlastní sebekontrolu.
- **Schopnost pracovat s ostatními** – Dítě by se mělo přizpůsobit ve skupině a mělo by ostatním porozumět.
- **Schopnost komunikovat** – Dítě by mělo být schopno sdílet prostřednictvím slov a myšlenek své pocity, přání a představy. Tato vlast souvisí s důvěrou dítěte v lidi kolem sebe.
- **Schopnost spolupracovat** – Dítě by si mělo najít rovnováhu mezi vlastními potřebami a potřebami ostatních.

Rozdíl tedy mezi školní zralostí a připraveností je ten, že školní zralost je závislá na kompetencích související se zráním organismu a školní připravenost zahrnuje kompetence, které se rozvíjí pomocí učení.

3 SPOLUPRÁCE MATEŘSKÉ A ZÁKLADNÍ ŠKOLY

„Spolupráce mateřské školy a základní školy by měla být přirozenou součástí preprimárního a primárního vzdělávání a provázanost rámcových programů pro předškolní a základní vzdělávání by měla být jasně určena.“ (Bejdáková et al., 2018, s. 20)

Spolupráci mezi mateřskou a základní školou je také dle Bečvářové (2003, s. 33): „vytváření plynulého a přirozeného, tedy nestresujícího přechodu dítěte do 1. třídy základní školy.“ Doktorka Mary O’Kane (2016, s. 25) ve své výzkumné zprávě uvádí: „Je důležité si pamatovat, že přechod je proces, který se děje v průběhu času, od chvíle, kdy se děti začínají připravovat na vstup do školy, až do doby, kdy se přizpůsobí školního životu, na rozdíl od jediného bodu v čase, jako je den nebo týden, kdy nastupují do školy.“

Benátská (2008) ve svém článku uvádí: „Cílem spolupráce MŠ a ZŠ je propojení a plynulá návaznost předškolního a základního vzdělávání, prevence proti šikaně, upevňování mezilidských vztahů, snaha usnadnit dětem jejich další životní i vzdělávací cestu, vychování člověka schopného orientovat se na skutečné hodnoty v konzumní společnosti, která stále masivněji útočí.“

Syslová (2015) uvádí, že spolupráce by měla obsahovat takové aktivity, které vedou a podporují děti na požadavky a pravidla základní školy. Jde hlavně o otázky školní zralosti, školní připravenosti, zápisu do základní školy a následná adaptace dětí. Spolupráce dle Syslové by měla vycházet od obou organizací.

Rysová (2020) ve svém článku uvádí, že spolupráce mezi mateřskou a základní školou objevujeme od útlého věku. U dětí předškolního věku sledujeme, jak se rozvíjí hry, komunikace s vrstevníky, dospělými a jak vnímá svět. Předškolní a školní věk dává základy na budoucí náhled na svět, rodinu, přátele, budoucí zaměstnání, školní prostředí a rozvíjení vzájemných vztahů. Spolupráci je vhodné sledovat nejen u dětí, žáků ale také u dospělých (učitelích). Učitelé by měli být obrazem fungující kooperace mezi sebou a okolním světem (Syslová, 2015). Ještě výrazněji by se měla projevit a uplatnit přímá pozitivní spolupráce zejména v mateřských a základních školách, které jsou propojeny do jednoho právního subjektu, zejména v menších obcích, kde jsou lidé v úzkém komunitním kontaktu a často se navzájem znají nejen ze školního prostředí. (Benátský, 2008).

Myslím si, že jedním z důležitých úkolů mateřské školy je připravit děti na vstup do základní školy a zabezpečit jim tak úspěšný přechod. Úspěšný přechod dětí do základní školy můžeme zajistit tím, že děti budeme předem na tuto událost připravovat, budeme s nimi otevřeně bavit, nebo budeme spolupracovat se základní školou. Dle mého názoru si díky spolupráci s oběma složkami děti zvyknou na nové prostředí, nové lidi a tím pádem předejdeme zklamání či úzkosti. Navíc si myslím, že spolupráce může vést ke kladnému postoji ke škole i k učení. Dále pro plynulý přechod a vstup do základní školy je nutné si uvědomit, co dítě potřebuje a co mohou dospělí (učitelé) a jeho rodiče pro dítě a pro plynulý přechod udělat.

„... když rodiče a učitelé spolupracují na podpoře dětí, děti s větší pravděpodobností zažijí úspěšný přechod do školy a projeví se lepší přizpůsobení se ve škole.“ (Hung Lau, Power G, 2018) Navíc, „Kromě spolupráce s rodiči je pro úspěšný přechod do školy významná spolupráce mezi předškolními učiteli, školními učiteli a poskytovateli služeb i v rámci těchto profesí.“ (Ahtola et al., 2011; Dockett, 2018 in Pak, Pohlmann-Rother, 2024)

Důležité pro plynulý přechod dítěte do základní školy je dosažení určité úrovně klíčových kompetencí popsaných v RVP PV:

- Kompetence k učení
 - Děti dokážou uplatnit získané zkušenosti v dalším učení. Měly by klást otázky a hledat na ně odpovědi. Měly by si všimnout, co se kolem nich děje, zkoumat a objevovat.
- Kompetence k řešení problémů
 - Děti řeší problémy na základě zkušeností, postupují cestou pokus omyl. Při řešení problémů užívají logických a matematických postupů. Nebojí se chybovat, všimají si dění i problémů ve svém okolí.
- Kompetence komunikativní
 - Děti dokážou ovládat svou řeč, mluvit ve větách, dokážou se vyjadřovat a sdělovat své pocity. Rozšiřují si svou slovní zásobu a dokážou ovládat dovednosti, které předchází čtení a psaní.

- Kompetence sociální a personální
 - Děti se samostatně rozhodují o tom, co budou dělat a uvědomují si, že za sebe nesou důsledky a odpovídají za své jednání. Jsou schopny chápat a dokážou být tolerantní. Dále chápou, že nespravedlivost, ubližování, ponižování a agrese se nevyplácí.
- Kompetence činnostní a občanské
 - Děti se učí svoje činnosti a hry plánovat, řídit a hodnotit. Zajímají se o druhé a spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky. Dokážou rozpoznat a využívat své vlastní silné stránky a zároveň poznávat své slabé stránky.

(RVP PV září 2021)

Úroveň kompetencí, kterou je možné obecně očekávat u dětí po ukončení předškolního vzdělávání, vyjadřuje předpokládaný přínos tohoto vzdělávání. Tedy jakým způsobem může mateřská škola přispět k vybavení dítěte pro celoživotní učení ještě předtím, než začne povinnou školní docházkou. Soubor klíčových kompetencí představuje ideál, kterého většina dětí nedosáhne a ani to není jeho záměrem. Má však poskytnout učitelům jasnou představu o tom, kam směřovat a co sledovat. Slouží především k definici vhodného vzdělávacího obsahu jako prostředku pro jeho formulaci, buď na úrovni rámcové, nebo i konkrétně na úrovni školního plánu. (RVP PV, 2021)

Spolupráce mezi mateřskou a základní školou může probíhat pomocí různých forem, které přispívají k úspěšnému přechodu mezi těmito dvěma stupni vzdělávání. Pravidelné setkání mezi učiteli umožňují předání informací o dětech předškolního věku a plánování společných aktivit. Společné akce pomáhají k budování vztahů mezi dětmi a učiteli. Spolupráce mezi mateřskou a základní školou slouží jako poradentství a podpora rodičům při přípravě dětí na přechod do základní školy.

3.1 Možnosti konkrétní spolupráce mezi mateřskou a základní školou

Horčička (2021, s. 32–33) ve své diplomové práci uvádí formy spolupráce dle Syslové (2016) tak, že spolupráce se účastní děti, žáci, pedagogové a rodina včetně širší rodiny. První spolupráce začíná na rovině škola a pedagogů, která je propojena v konkrétním školním vzdělávacím programu. Spolupráce spočívá v hospitaci pedagogů z jiných stupňů vzdělávání, v rozhovorech pedagogů jak mezi sebou, tak mezi vedením škol a komunikací mezi pedagogy a zřizovateli.

Dle mého názoru existuje mnoho forem spolupráce mezi mateřskou a základní školou.

Pokud by mateřská škola nespolečně pracovala s naší základní školou, snažila by se jako učitelka ze základní školy navázat na spolupráci s vedením a učitelkami mateřské školy. Domluvily bychom se s učitelkami z MŠ a s učitelkami ze ZŠ, které budou u zápisu a popřípadě v příštím roce v 1. třídě a odsouhlasily bychom si plán společných akcí, které by byly zaměřeny na přípravu budoucích školáků.

Jako první bychom zařadily občasné *návštěvy učitelek ze ZŠ*, které by dětem chodily číst pohádky před odpoledním klidem. Děti si tak postupně na paní učitelky zvyknou a nebudou se poté bát jít do školy.

Dále bychom udělali *společné akce, projekty a výlety*. Na jaro bychom udělaly společný úklid vesnice, v létě „Dětský den“ spojený s táborákem. Na podzim bychom podnikly výlet, zorganizovaly drakiádu a v zimě bychom udělaly jarmark, kde by se prodávaly výrobky od dětí. Vybrané peníze by se poté použily na pomoc rodinám s nemocnými dětmi.

Poté bychom naplánovaly *besedu pro rodiče* předškolních dětí, kde by vybrané paní učitelky ze základní školy přišly do mateřské školy a předaly rodičům potřebné informace k zápisu a k povinné školní docházce.

Návštěva dětí předškolního věku v 1. třídě. Děti z MŠ se přijdou podívat na jejich kamarády prvňáčky. Prvňáčci by během jedné vyučovací hodiny (45 minut) dětem ukázali, jak už umí číst, psát a počítat. Po hodině by si děti ještě chvíli povídaly, jaké to ve škole je. Jakmile se děti opět přijdou podívat do 1. třídy, tak by mohly sledovat vyučování a společně s dětmi a paní učitelkou procvičit znalosti, které budou u zápisu potřebovat.

Seznámení s prostory základní školy. Při této činnosti by si děti postupně prošly během několika dnů základní školu, kde by na ně čekal program např. v tělocvičně bychom uspořádali soutěživé hry předškoláků s žáky z 1. třídy, kde bychom si vzali na pomoc žáky z 9. tříd. Další den děti mohly navštívit hudebnu, kde bychom si předem připravily program. Děti bychom naučily společně písně a umožnili jim hru na hudební nástroje. V keramické dílně (pokud je součástí školy) by si děti prohlédly výrobky žáků ze základní školy a mohly si zkusit nejprve něco vyrobit z plastelíny a později z hlíny. Dále bychom využili knihovnu. Paní knihovnice by nám připravila výstavku oblíbených dětských knih žáků 1. třídy s ukázkami krátkého čtení. Nakonec bychom využili venkovní učebnu, kde bychom v rámci školní družiny uspořádali různé aktivity venku, ať už sběr kaštanů, tvorbu ornamentů z přírodnin apod.

Spolupráce učitelů z MŠ a ZŠ při zápisu do 1. ročníku. Myslím si, že tato spolupráce je pro plynulý přechod do z mateřské školy do školy základní ten nejdůležitější. Učitelé by si měli spolu sednou a probrat ty děti, které se zúčastní zápisu do 1. ročníku základní školy. Na konzultaci by bylo vhodné donést portfolia dětí, aby si učitelé udělali větší přehled o dětech.

Společných aktivit, které budou probíhat buď v mateřské nebo základní škole je v nabídce dostatek. Někdy je nutné plány přizpůsobit vzniklým situacím, akce s dostatečným předstihem připravit, vhodnou formou zveřejnit a společně vyhodnotit jejich přínos pro oba tábory, tzn. prvňáčky a jejich paní učitelky, pro předškoláky a jejich paní učitelky.

Tyto různé formy spolupráce můžou posílit propojení mezi mateřkou a základní školou a tím přispět k úspěšnému přechodu dětí do základní školy.

4 POVINNÁ ŠKOLNÍ DOCHÁZKA

Dle školského zákona č. 561/2004 Sb., §36 je plnění povinné školní docházky definováno:

- Školní docházka je povinná po dobu 9 školních roků, v němž žák dosáhne 17 roku věku.
- Povinná školní docházka se vztahuje na státní občany České republiky, kteří na území pobývají déle než 90 dnů.
- Povinná školní docházka začíná, kdy dítě dosáhne 6 roku věku, pokud není povolen odklad.
 - Dítě, které dosáhne 6 roku v době září až do konce června příslušného roku, může být přijato k povinné školní docházce v tomto školním roce, pokud je tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce.
- Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k povinné školní docházce v době od 1. dubna do 30. dubna kalendářního roku, ve kterém má dítě povinnou školní docházku zahájit.
- Žák plní povinnou školní docházku v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu v němž má žák trvalý pobyt.
 - Pokud je žák přijat na jinou než spádovou školu, musí ředitel tuto skutečnost oznámit řediteli spádové školy.
- Ředitel spádové školy je povinen přednostně přijmou žáky s místem trvalého bydliště v příslušném školském obvodu.
- Obecní úřad poskytuje základní škole s předstihem před termíny k zápisu povinné školní docházce seznam dětí, které se zápisu zúčastní.

Tedy, k zápisu do 1. ročníku základní školy jdou děti, které do 31. 8. daného roku dovrší 6 let. Do základní školy jsou přednostně zapisovány ty děti, které mají trvalý pobyt ve spádové oblasti.

Ebbert (2011) ve své knize popisuje, co by měl každý předškolák znát:

- Znat své jméno a adresu
- Mluvit o sobě „já“
- Ovládnout vlastní tělo – pojmenovat části těla a ukázat na ně, skákat, chodit, balancovat
- Cíleně ovládat prsty a ruce – namalovat obrázek osoby, házet a chytat míč, držet tužku klešťovým úchopem, vystřihovat
- Zkoušet a využívat všechny smysly – tleskat do rytmu, rozlišovat zvuky, něco přesně pozorovat
- Mluvit, myslet a dorozumět se
- Dobře zvládnout každodenní povinnosti – obléknout se, svléknout, zavázat bory, umýt si ruce, samostatně jíst
- Samostatně vykonávat drobné práce – úklid pokoje, vyhledat potřebný materiál
- Dobře se vést ve škole – tvořit rýmy, rozlišit množství, počítat do 10, najít rozdíl a podobnost
- Objevovat pro sebe svět dospělých – říkat „prosím“, „dobrý den“, „děkuji“, jíst vidličkou a nožem, házet odpadky do koše

Základní a mateřská škola¹ Praha 8, U Školské zahrady 4 velmi pěkně na svých webových stránkách shrnula, co by mělo dítě umět do první třídy.

- správně vyslovovat všechny hlásky
- poslouchat pozorně pohádku nebo jiný text a zjednodušeně vyprávět obsah
- reagovat i na cizího dospělého, vyřídit jednoduchý vzkaz, obstarat jednoduchý nákup
- být schopné pracovat samostatně ve skupině dětí, jak je zvyklé v mateřské škole nebo v zájmovém kroužku

¹ <https://www.uskolskezahrady.cz/desatero-pro-rodice-a-prvnacka/>

- vydržet sedět nad zadaným úkolem alespoň 15 minut a být schopné práci dokončit
- recitovat básničku, zazpívat písničku
- vědět, jak se jmenuje, kde bydlí, kolik je mu let, znát dny v týdnu
- hrát jednoduché hry – domino, pexeso, člověče nezlob se, skládat puzzle
- počítat do pěti
- umět držet správně tužku mezi palcem a ukazováčkem, aby konec tužky mířil k rameni, netlačit, kreslit tak, aby tužka lehce klouzala po papíře
- vystříhovat jednoduché tvary
- poznat sluchem první a poslední hlásku ve slově
- být samostatné v oblékání, umět si zapnout knoflíky, zavázat tkaničky, samostatně dodržovat hygienu, umýt si ruce samostatně se najíst příborem
- být dost velké, aby uneslo tašku, která i v první třídě může vážit 3–4 kilogramy
- pozdravit, poprosit, poděkovat.

K zápisu do 1. ročníku se dostaví i ty děti, kterých rodiče žádají o odklad povinné školní docházky. Pokud učitelé ze základních škol během zápisu zjistí, že je dítě málo připravené na vzdělávání ve škole, můžou doporučit odklad školní docházky.

4.1 Odklad povinné školní docházky

Tak jako je uvedeno výše o zápisu vůči připravenosti dítěte na vzdělávání ve škole může nastat varianta, že dítě není zralé ani připravené, tudíž dojde k odkladu povinné školní docházky. V posledních letech se velmi často se s tímto pojmem setkáváme. Povinná školní docházka „... je chápána jako preventivní opatření snižující riziko školní neúspěšnosti dítěte.“ (Chvál & Kropáčková, 2017, s. 96)

U dětí s těmito předpoklady, by se mělo důkladně zvažovat zahájení povinné školní docházky:

- „dětí zdravotně oslabené
- děti s významným opožděním kognitivního vývoje
- děti s pomalejším nebo nerovnoměrně kognitivním vývojem
- děti s výraznější nezralostí v některé z dílčích oblastí kognitivního vývoje
- děti nezralé v oblasti práceschopnosti
- děti nezralé v oblasti emocionálně-sociální“

(Bednářová & Šmardová, 2011, s. 7)

Školský zákon č. 561/2004 Sb., §37 dále zpracovává podmínky odkladu školní docházky:

- „Není-li dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte v době zápisu dítěte k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení, a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.“
- Zákonný zástupce informuje základní školu při zápisu do prvního ročníku základní školy o možnosti odkladu povinné školní docházky.
- Pokud se u žáků v prvním roce plnění školní docházky zjistí, že je nedostatečně tělesně i duševně vyspělé, může ředitel se souhlasem zákonného zástupce v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující školní rok.

5 ZÁPIS DO ŠKOLY

Zápis do 1. ročníku základní školy je proces, během kterého rodiče nebo zákonní zástupci registrují své děti do dané školy. Je organizován školou a může mít stanovené termíny, které je potřeba respektovat.

Vyhláška č. 48/2005 Sb. uvádí v §3a, že je zápis složený z „formální části a, je-li při zápisu přítomno i zapisované dítě a souhlasí-li s tím zákonný zástupce dítěte, rovněž z rozhovoru a případně dalších činností s dítětem. Zákonný zástupce dítěte může být přítomen u všech součástí zápisu.“

Bednářová & Šmardová (2011) berou zápis dítěte do základní školy jako vstupní bránu do školy. Většinou je to poprvé, co děti základní školu navštíví, seznámí se s prostředím školy a s učiteli. Dále plní i tyto funkce:

- „legislativní úkon
- diagnostika dítěte ze strany školy
- informace pro rodiče a okolí, co je od dítěte očekáváno za dovednosti, vědomosti“

(Bednářová & Šmardová, 2011, s. 11)

Zápis dítěte k povinné školní docházce představuje důležitý okamžik v jeho životě i životě jeho rodiny a měl by být vnímán jako událost ve společnosti. Jeho cílem je podnítit dítě k účasti ve školním vzdělávání a představit mu školu jako místo bezpečné a příjemné, kde se nemusí obávat. (MŠMT 2023)

5.1 Příprava na zápis

Dle mého názoru by příprava na zápis do 1. ročníku základní školy mělo zahrnovat několik kroků:

- **Informace od školy** – Rodiče získají ze základní školy informace o termínech zápisu, požadavcích a potřebných dokumentech, které je potřeba přinést.
- **Lékařská prohlídka** – Proto, aby mohlo být dítě přijato k zápisu, musí dítě nejprve navštívit lékaře, která provede lékařskou prohlídku.

- **Rozvoj samostatnosti** – Je důležitá podpora rozvoje samostatnosti např. při oblékání, obouvání, hygieně či manipulaci s věcmi.
- **Komunikace se školou** – Měla by probíhat komunikace s pedagogy mateřské školy s pedagogy ze základní školy, aby si předali informace o připravenosti dítěte.
- **Návštěva školy** – Některé školy nabízejí návštěvy nebo dny otevřených dveří pro budoucí prvňáčky. Dítě se tak seznámí s novým prostředím a můžeme to pomoci strachu z něčeho nového.
- **Zajištění dokumentů** – K zápisu je také velmi důležité mít připraveny všechny potřebné dokumenty jako jsou rodný list, očkovací průkaz a jiné potřebné administrativní dokumenty.
- **Předškolní příprava** – Je důležité připravit dítě na školu. Příprava zahrnuje rozvoj předškolních dovedností, sociálních interakcí a samostatnosti.

Je důležité být v kontaktu se školou a respektovat tak její individuální potřeby a tempo každého dítěte. Příprava by měla být postavena hlavně na podpoře celkového vývoje a připravenosti dítěte na nové školní prostředí.

Dítě předškolního věku tráví svůj čas hlavně v prostředí rodiny a ve vzdělávacích zařízeních. Dle Českého statistického úřadu navštívilo v roce 2022 / 2023 celkem 369 205 dětí. To znamená, že mateřská škola je velmi důležitá a podílí se také na přípravě k zápisu do 1. ročníku základní školy.

5.2 Organizace a průběh zápisu

Ministerstvo školství v dokumentu informace k organizaci zápisu k povinné školní docházce (2023, s. 1) uvádí: „Organizaci a průběh zápisu k povinné školní docházce určuje vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o základním vzdělávání“):

§ 3a odst. 7 vyhlášky o základním vzdělávání: Škola před zahájením zápisu zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup informace k organizaci a průběhu zápisu, které obsahují kritéria pro přijímání žáků, počet žáků, které je možné přijmout, popis formální a případných dalších částí zápisu a popřípadě další údaje.“

Dále se v dokumentu uvádí, že ředitel školy zveřejňuje informace o organizaci a průběhu dostatečně v předstihu a dle způsobu v místě obvyklém. Součástí jsou i kritéria pro přijímání žáků. (MŠMT, 2023)

Při podání žádosti o přijetí k povinné školní docházce musí uvést zákonný zástupce tyto náležitosti:

- jméno a příjmení dítěte
- datum narození
- místo trvalého pobytu
- označení konkrétní základní školy.

(MŠMT, 2023, s. 4)

V den zápisu se dostaví zákonný zástupce s dítětem, které má nastoupit k povinné školní docházce, do dané základní školy. Učitelé si děti vyzvedávají v místnosti, která jim je předem určena a společně s dětmi a rodiči odchází do třídy, kde bude probíhat zápis. Vyhláška o základním vzdělávání stanovuje, že rozhovor mezi učitelem a dítětem trvá nejvýše 20 minut. Tato doba odpovídá přímé komunikaci s věkově vyzrálými dětmi a schopnostem soustředění u dětí. Pokud ale škola připraví i jiné aktivity na rozdílných místech školy s různými formami, může být čas navýšen na nejvýše 60 minut. (MŠMT, 2023)

Informace o přijetí / nepřijetí dětí k povinné školní docházce vydává ředitel konkrétní základní školy nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení. (MŠMT, 2023)

5.3 Oblasti sledované u zápisu

5.3.1 Grafomotorika

U dětí předškolního věku bychom měli co nejvíce rozvíjet kreslení, jelikož má velký význam pro psaní. „V předškolním věku je úroveň jemné motoriky, grafomotoriky, vizuomotoriky jedním z nejdůležitějších kritérií při posuzování způsobilosti k zahájení školní docházky.“ (Bednářová & Šmardová, 2011, s. 13)

Grafomotorika se u dětí předškolního věku rozvíjí v závislostech na psychomotorické funkce, které mají vliv na mentální vyspělost, zrakové a prostorové vnímání, lateralitu, paměť pozornost, jemnou a hrubou motoriku. (Bednářová & Šmardová, 2011). Grafomotorika tak označuje určitý pohyb nutný pro psaní.

S grafomotorikou souvisí i kresba, kterou bereme jako nejpřirozenější projev dětí. Při kresbě můžeme sledovat různé jevy, které nás můžou upozornit na případné nedostatky v grafickém projevu. (Otevřelová, 2016) Je velmi vhodné děti ke kreslení a vymalování motivovat, pro rozvoj využijeme pracovní sešity, nebo listy. Již od doby, co dítě začne kreslit je důležité dbát o navození a upevnění správného postavení ruky a špetkového úchopu. (Bednářová & Šmardová, 2011) „Dostatečná zkušenost s kresbou je pro budoucí psaní důležitá – také odstranění strachu, trémy či napětí při této činnosti je žádoucí.“ (Kutálková, 2010, s. 134)

Dětská kresba je předmětem zájmu odborníků z různých oblastí. Psychologové a speciální pedagogové se jí zabývají z různých perspektiv. Kresba může poskytnout hrubý odhad úrovně rozvoje kognitivních schopností, zejména u předškolních a mladších školních dětí. Ve starším věku se tato schopnost diferenciacce ztrácí, protože kreslicí dovednosti dosáhnou zralosti a dále se příliš nemění. Kresba může pomoci identifikovat nedostatky v oblasti vizuální percepce, motoriky, vizuomotorické koordinace a integrace těchto funkcí. (Mlčáková, 2009)

Jemná motorika, grafomotorika a vizuomotorika jsou jedny z nejdůležitějších kritérií u zápisu do 1. ročníku základní školy. Mateřská škola se věnuje kompetencím jemné a hrubé motoriky a to následovně: Děti musí mít odpovídající kvalitu koordinace pohybů při provádění určitých sportovních aktivit (jako je manipulace s míčem, chůze po nerovných površích, základy plavání, jízda na kole nebo koloběžce, běh a házení atd.). Mít dostatečně vyvinutou a přesnou senzomotorickou koordinaci (skládání, stavění, navlékání, doplňování, stříhání). Přirozeně zvládat grafomotorické dovednosti (držení tužky, kreslení, plnění úkolů vyžadujících přesnost a drobné detaily). (Koťátková, 2008)

5.3.2 Řeč

Řeč má mimořádný význam pro vývoj dětí a jeho fungování ve škole. Dětem pomáhá pro rozvoj myšlení a působí na kvalitu poznávání a učení. Pro řeč je také velmi důležité sluchové a zrakové vnímání. Dítě se od narození setkává s množstvím zvuků, které dítě obklopují a postupně je zkouší napodobovat. První slova dětí jsou spojená se zrakovým vjemem, tedy dítě si nejvíce spojí slovo s předměty a poté si předmět dokáže spojit se slovem. Porucha nebo oslabení sluchu nebo zraku, či narušený vývoj motoriky může velmi ovlivnit rozvoj řeči. Ve vývoji řeči má velkou a hlavní úlohu rodina. Rodiče jsou děti klíčovým zdrojem k porozumění řeči, k získání slovní zásoby a jsou jejich modelem komunikace. Děti se od rodičů učí věnování pozornosti, naslouchání, porozumění prvky z neverbální komunikace a tvoření dialogu. (Bednářová & Šmardová, 2011). Většina rodin usiluje o rozumnou výchovu svých dětí. Úroveň komunikačních schopností dítěte a jeho chování jsou důsledkem nejen snahy rodičů, ale také vlivů prostředí, ve kterém rodina žije, a způsobu, jakým se v této situaci rodina chová (Kutálková, 2010)

Řeč je pro děti důležitá z mnoha důvodů. Dítě musí porozumět mluvenému slovu, aby chápalo, co se po něm vyžaduje a aby porozumělo výkladu. Řeč se u nás propojuje s myšlením skrz něco se dítě projevuje, sděluje nám i to co myslí. V předškolním období, tedy do 6 až 7 let je vývoj řeči velmi podstatný. V této je tedy velmi důležité věnovat pozornost rozvoji aktivní slovní zásoby ať už tím, že si s dětmi budeme povídat, zpívat si, povídat si pohádky, učit se básničky, říkadla apod. Důležité je také trpělivě odpovídat na dotazy. (Bednářová & Šmardová, 2011).

Řeč tvoří několik jazykových rovin:

- Foneticko-fonologickou
- Morfologicko-syntaktickou
- Lexikálně sémantickou
- Pragmatickou

(Bednářová & Šmardová, 2011).

Foneticko-fonologická oblast:

- *Výslovnost*, kde řadíme přirozený řečový projev a výslovnost. Dítě má správně vyslovovat, nebo zda nevyslovuje hlásky správně, zaměňuje hlásky či vynechává.

- *Artikulační obratnost*, děti opakuji po učitelích slova nebo spojení slov ve kterých jsou tupé či ostré sykavky (sušená švestka), měkké i tvrdé slabiky (děda, hodiny) a vyslovování souhláskových shluků (plavba, strašidlo, správný).

V *lexikálně-sémantické rovině* má dítě přiměřenou slovní zásobu věku, pozná a pojmenuje nesmysl na obrázku, interpretuje pohádku, nebo příběh bez obrázkového doprovodu. Definuje význam pojmu např. „Vysvětli mi, co znamená slovo míč.“ Vytváří protiklady s vizuální podporou, dítě dokončuje větu s opaky, např. „Lev je velký, kočička malá.“ Tvoří protiklady bez vizuální podpory, učitelé předřikávají slova, dítě doplňuje protiklady. Vytváří nadřazené pojmy s vizuální podporou, učitel řekne např. najdi obrázky kde je ovoce. Dále tvoří nadřazené pojmy bez vizuální podpory, učitel vyjmenuje slova jako např. pes, kočka, ovce apod. a dítě má za úkol říct, že to jsou zvířata. Vytváří slova podobného významu, učitel se ptá např. „Kdo to je? Co to je? Co dělá pán? Jaké má holčička tričko?“

V *morfologicko-syntaktické rovině* dítě mluví ve větách a souvětích, užívá všechny druhy slov. Mluví gramaticky správně, pozná nesprávně utvořenou větu. Do příběhu doplní slovo ve správném tvaru.

V *pragmatické rovině* dítě přirozeně navazuje verbální kontakt. Dokáže vést dialog, odpovídá na otázky, ptá se. Řekne své jméno, příjmení, věk a bydliště. Užívá oční kontakt

(Bednářová & Šmardová, 2011, s. 27-29).

„Základními předpoklady rozvoje komunikačních kompetencí dětí v mateřských školách je: podnětnost řečově-výchovného prostředí mateřské školy, rozšiřování a prohlubování komunikačních kompetencí pedagogických pracovníků, ovládnutí kultivované spisovné češtiny u pedagogických pracovníků, správný řečový vzor, zaměření se na rozvíjení řeči – správné výslovnosti, pasivní a aktivní slovní zásoby, vyjadřovacích dovedností, zaměření se na rozvíjení vzájemné komunikace, rozpoznání odchylek v komunikaci dítěte od normy, úzká spolupráce s rodinou dítěte, spolupráce s logopedy, s pracovníky SPC, dle potřeby s dalšími odborníky.“ (Bytešníková, 2007, s. 83-84)

5.3.3 Sluchové vnímání

Sluchové vnímání má zásadní význam pro vývoj řeči u dětí předškolního věku. Díky oslabenému sluchovému vnímání mohou nastat problémy ve čtení, psaní či zapamatování si. Pro rozvoj sluchového vnímání je důležité učit děti naslouchat čteným pohádkám, vyprávění příběhů, písničkám a rozvíjet snímání rytmu. Na to můžeme navázat složitějšími činnostmi, a to například vytleskání slov, hra „Slovní fotbal“ a tichá pošta.

(Bednářová & Šmardová, 2011)

Sluch je jedním z důležitých částí komunikace, ovlivňuje řeč a myšlení. „Při sledování sluchového vnímání jako podkladu pro čtení a psaní se zaměřujeme zejména na úroveň fonemického uvědomování, na schopnosti, jako je:

- naslouchání
- rozlišení figury a pozadí
- sluchová diferenciac
- sluchová analýzy a syntéze
- sluchová paměť
- vnímání rytmu.

(Bednářová & Šmardová, 2011, s. 31)

Naslouchání souvisí s vývojem řeči, soustředění pozornosti a odlišení figury a pozadí. Před nástupem do základní školy je nutné, aby dítě zvládlo vyslechnout pohádku, příběh či vyprávění.

Rozlišení figury a pozadí se zaměřuje na pozornost a vyčlenění zvuků z pozadí. Některé zvuky vnímání přednostně, některé vytěsňujeme. „Například při vedení rozhovoru se soustředíme na hlas druhé osoby a přestáváme vnímat hluk aut z ulice. Hlas druhého člověka je pro nás figura, hluk aut pozadí.“ (Bednářová & Šmardová, 2011, s. 31)

Sluchová diferenciac je důležitá pro vývoj řeči a výslovnosti. Ve škole je důležitá poté pro psaní a čtení. Aby dítě správně vyslovovalo musí odlišit hlásky – sykavky, měkké a tvrdé souhlásky, znělé a neznělé souhlásky, krátké a dlouhé souhlásky.

U *sluchové analýzy a syntézy* je důležité rozlišit hranici slov a vyčlenit jednotlivá slova z vět. Je potřeba si také uvědomit že potřebujeme z hlásek složit slabiky a ze slabik slova.

Sluchová paměť – „Ve školním prostředí je většina informací podávána verbálně. Pro učení potřebujeme zachytit, zpracovat a uchovat informace přicházející sluchovou cestou. Dítě musí včas zachytit a zapamatovat si instrukce a pokyny ke své práci, pamatovat si pořadí úkonů, které má vykonat; výklad učitele.“ (Bednářová & Šmardová, 2011, s. 33)

Vnímání rytmu má vliv na každodenní i školní dovednosti.

(Bednářová & Šmardová, 2011, s. 31-33)

5.3.4 Zrakové vnímání

Zrakové vnímání je jedna z nezastupitelných vnímání pro poznávání světa. Zrakové vnímání působí na rozvoj řeči, prostorovou orientaci, vizuomotorickou koordinaci a na matematickou představivost. Zrakové vnímání můžeme procvičovat s dětmi pomocí pexesa, domina, stavění ze stavebnice dle návodu, dále skládání puzzle, obrázků nebo tvarů z různých částí a podobně. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Bednářová & Šmardová (2011, s. 37) uvádí: „Dobré zrakové vnímání je předpokladem mimo jiné k úspěšnému zvládnutí čtení a psaní písmen, slabik, slov, číslic a čísel. K tomu, abychom správně četli, potřebujeme mít vyzrálou schopnost:

- rozlišení figury a pozadí
- rozlišování detailů a polohy předmětů (optickou diferenciací)
- zrakové analýzy a syntézy
- záměrného vedení očních pohybů
- zrakové paměti
- vizuomotorické koordinace.“

Figura a pozadí nám člení objekt na ten, který nás přednostně zajímá (figura) a na jeho okolí (pozadí).

Pomocí *zrakové diferenciaci* dítě postupně vnímá a uvědomuje si různou polohu předmětů v daném prostoru. Dokáže rozlišit horní a dolní postavu a v předškolním věku je schopno rozlišit strany pravá a levá. Dokáže také vnímat pořadí písmen a číslic ve kterém jsou napsány.

Zraková analýzy a syntéza předchází z vnímání celku na jednotlivé části. V předškolním věku je vnímání zaměřeno více na celek než dílčí části. Vnímání celku je důležité pro čtení, psaní a počítání. Vnímání jednotlivých částí je zásadní pro matematiku a technické myšlení.

Vědomé *oční pohyby* vedou zleva doprava, odshora dolů a vedou k uvědomování si posloupnost – a to, čím řádek, slovo, číslo, či slabika začíná a kam pokračuje. Tyto pohyby jsou důležité pro čtení, psaní a matematiku. V předškolním věku je důležité vést děti k tomu, aby řadily obrázky zleva doprava.

Zraková paměť ovlivňuje učení skrz přesnost a zapamatování si zrakově vnímaných předmětů. Slouží i k pamatování si symbolů – číslice, písmena.

(Bednářová & Šmardová, 2011, s. 37-39)

5.3.5 Vnímání prostoru

Pochopení prostoru je klíčové pro orientaci v okolí, pro získávání pohybových dovedností a samostatnosti, pro rozvoj her, psaní, kreslení, matematiky a geometrie. Ve školním věku má vliv na čtení, psaní, matematiku, geometrii, orientaci na mapách a notách; odráží se i v tělesné výchově a rukodělných aktivitách. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Vnímání prostoru souvisí s orientací, která nám usnadňuje každodenní život. Orientujeme se ve svém blízkém okolí i ve vzdálenějším prostoru. Velkou roli při formování prostoru je motorika, hmat, sluch, zrak a řeč. Vnímání prostoru zahrnuje pojmy jako nahoře dole, vpředu vzadu, vpravo vlevo, tak i předložky např. na, do, v, za, mezi, vedle apod. (Bednářová & Šmardová, 2011)

5.3.6 Vnímání času

Vnímání času si osvojujeme pojmy ohraničené časovým úsekem, kde vnímáme čas, časové hranice, opakující se cykly a pořadí jednotlivých činností a kroků při sebeobsluze. S dětmi předškolního věku rozvíjíme vnímání času tím, že nazýváme činnosti, se kterými se setkáváme. Vedeme děti k tomu, aby se orientovalo v základních činnostech v danou dobu – ráno, dopoledne, v poledne, odpoledne, večer. Dále se vedeme k vnímání času pro určité dny – všední dny, víkend, co bylo a bude dnes, co nás čeká zítra. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Vnímání času a časové posloupnosti pomáhá smysluplnému zacházení s časem, k odpovídající organizaci práce. Pomáhá i k vnímání pořadí číslic, písmen, k učení abecedy, násobilce apod. (Bednářová & Šmardová, 2011)

5.3.7 Základní matematické představy

V předškolním věku se na formování matematických představ podílí řada schopností a dovedností, včetně motoriky, vizuálního, sluchového, hmatového, prostorového a časového vnímání, a také schopnosti komunikace. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Hrubá a jemná motorika se podílí na poznávání světa, k získávání zkušeností a informací. Zacházení s předměty umožňuje vnímání velikosti, hmotnosti, tvaru a množství.

Prostorová orientace souvisí s pohybem. Při pohybování si děti osvojují pojmy nahoře, dole, vpravo, vlevo, na, do, pod, mezi. Správné vnímání prostoru je cesta pro geometrii, aritmetiku a orientování se v číselné řadě.

Řeč v matematických představách je spojena s porozuměním slovům, jejich významu a k aktivnímu používání. Děti potřebují plně chápat a praktikovat pojmy, které směřují k porovnávání, řazení, množství, třídění apod.

Zrakové vnímání je důležité pro uvědomění si části a celku, k rozlišení detailu, poloh předmětů a obrázků.

(Bednářová & Šmardová, 2011, s. 47)

Schopnosti vypsány výše jsou základní prvky k:

- vytváření číselných představ (číselná řada, číselné opera, vymezení počtů prvků apod.)
- porovnávání (malý, velký, hodně, málo, stejně)
- třídění podle druhu (ovoce, zelenina, oblečení)
- podle barev, tvaru
- velikosti (velký, malý, nízký, nižší)
- množství (málo, méně, hodně, více,)
- třídění podle dvou a více kritérií (velké modré kruhy, malé červené míče)

- dokáže poznat, co do skupiny nepatří.

(Bednářová & Šmardová, 2011)

V předškolním věku děti zpracovávají podněty a zkušenosti odlišně než školáci nebo dospělí. V tomto období hovoříme spíše o základních matematických představách a vzdělávání, základech matematické gramotnosti. Aktivity zaměřené na matematiku vyžadují čas a nelze děti nutit, aby pracovaly pod časovým tlakem, aby zpracovaly všechny podněty a zkušenosti. Za vhodných podmínek mohou u dětí dokonce začít vznikat první herní strategie. (Kaslová, 2010)

5.3.8 Sociální dovednosti

Některé děti projevují emocionální stabilitu a radost, projevují zvědavost a sebedůvěru a nebojí se nových výzev, zatímco jiné jsou plaché, bojácné a často se cítí úzkostné nebo sklíčené, když se jim nedaří. Některé děti mohou mít obtíže s projevem zklamání nebo hněvu a mohou se projevovat agresivně. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Pro vývoj sociálních dovedností je důležité dětem poskytnout dostatek příležitostí setkávat se s dalšími dětmi, podporovat kamarádské vztahy a vést k prožívání radosti z jiných nebo společenských činností. Dále je důležité vést děti k základním pravidlům slušného chování, dítě by mělo umět správně oslovit, pozdravit, poprosit, poděkovat, nezasahovat do rozhovoru jiných a chovat se ukázněně v různých situacích např. v obchodě, v restauraci, u lékaře. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Mertin & Krejčová (2016, s. 153) vystihují sociální dovednost jako: „Má-li být žák ve škole úspěšný, potřebuje být dostatečně samostatný a zvládat práci bez přítomnosti rodičů, potřebuje být schopen komunikovat s cizími lidmi, vydržet určitou dobu v klidu pracovat, reagovat na pokyny, které jsou mu zadávány, chápat stanovená pravidla a hranice.“

5.3.9 Shrnutí

Učitelé ze základní školy se při zápisu do 1. ročníku základní školy soustředí na tyto oblasti, kde se soustředí na:

- *Grafomotorika* – sledují, jak dítě kreslí postavu, ať už sebe, maminky, tatínka nebo kohokoliv kdo je napadne. Dále sledují držení tužky, uvolnění

ruky, plynulost tahů. Učitelé základních škol také hodnotí procvičovací cviky nebo linie.

- *Řeč* – sledují mluvený projev a výslovnost. Dále jestli má dítě přiměřenou slovní zásobu věku, zda mluví ve větách, souvětích, zvládá interpretovat pohádku nebo příběh s doprovodem. Jestli dokáže vést dialog, odpovídat na otázky a zda řekne své jméno, příjmení, věk apod.
- *Sluchové vnímání* – sledují, zda se dítě dokáže soustředit, zopakovat podle učitele větu a napodobit rytmus.
- *Zrakové vnímání* – zaměřují na rozpoznávání a pojmenování barev. Dále by dítě mělo umět odlišit shodné a neshodné dvojice, přiřadit obrázky k daným věcem a poskládat obrázky z různých částí. Učitelé pozorují, zda dítě postupuje systematicky zleva doprava, odshora dolů, nebo postupuje náhodně, podle toho, co ho více zaujme.
- *Vnímání prostoru* – soustředí se na orientaci v prostoru a pravolevou orientaci. Dávají otázky typu: „Kde je pejsek, holčička, míč...?“. Pokud dítě nedokáže odpovědět, ptají se: „Je pejsek nahoře? Kdo je vpravo od holčičky?“
- *Vnímání času* – zaměřují se na seřazení obrázků (pohádky) podle posloupnosti děje, dítě jmenuje, co se stalo dříve a co později. Dítě dokáže odpovědět, co dělá v sobotu, v neděli, pokud navštěvuje nějaký kroužek, měl by vědět, který den se kroužků účastní apod.
- *Základní geometrické představy* – soustředí se, zda dítě dokáže určit počet kostiček, jestli je někde více, méně nebo stejně. Zda dítě dokáže seřadit geometrické tvary podle velikosti a umí je pojmenovat. Dále jestli dokáže poznat, co do skupiny nepatří, zda dokáže vyjmenovat číselnou řadu, nebo vypočítat, kolik kostiček je na stole.
- *Sociální dovednost* – soustředí se na to, zda-li dítě dokáže pracovat samostatně, zda dokáže komunikovat s cizími lidmi, reagovat na pokyny.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 METODOLOGIE VÝZKUMU

V následujícím výzkumu se budu zabývat zápisem dětí do 1. ročníku základní školy.

6.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem teoretické části diplomové práce je sumarizovat poznatky o zápisu do 1.ročníku základní školy z pohledu učitelů mateřské školy.

Cílem výzkumu bylo zjistit pohled učitelů mateřských škol na zápis do 1. ročníku základní školy. Cíle této práce jsou v samotném závěru naplněny, jelikož jsem získala dostatečné množství dat, kterých jsem dosáhla prostřednictvím výsledků z dotazníkového šetření.

6.2 Výzkumné otázky

Na výzkumné cíle navazují výzkumné otázky, které zní:

- **Výzkumná otázka č. 1:** Jaký názor mají učitelé mateřských škol na zápis do 1. ročníku základní školy?
- **Výzkumná otázka č. 2:** Jak probíhá spolupráce mezi mateřskou a základní školou?

6.3 Výzkumný soubor

Ve zkoumaném vzorku bylo celkem **139 respondentů**, různých věkových kategorií. Ve vzorku převažovali učitelé ve věku 41–45 let – **54** (38,8 %), za nimi byli učitelé ve věku 56 let a více – **24** (17,3 %). Po těchto skupinách následovali učitelé ve věku 20-25 let – **19** (13,7 %), 36-40 let – **19** (13,7 %), 31–35 let – **12** (8,6 %), 26-30 let – **11** (7,9 %).

Dále jsem u respondentů zjišťovala délku praxe. **45 respondentů** (32,4 %) má 20let a více praxi, **25 respondentů** (18 %) má 11–15 let praxe, **22 respondentů** (15,8 %) má 4–6 let praxe, **19 respondentů** (13,7 %) má 0–3 roky praxe, **16 respondentů** (11,5 %) má 7–10 let praxe, **12 respondentů** (8,6 %) má 16–20 let praxe.

Poté jsem zjišťovala, jaké je nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. **51 respondentů** (36,7 %) má dosažené vzdělání střední s maturitou, **47 respondentů** (33,8 %) má vysokoškolské bakalářské studium, **30 respondentů** (21,6 %) má vysokoškolské magisterské studium, **11 respondentů** (7,9 %) má vyšší odborné.

Jako poslední bod u zkoumaného vzorku jsem si vybrala typ mateřské školy, kde daní učitelé pracují. Zde velká část **136 respondentů** (97,8 %) pracuje ve veřejné mateřské škole a **3 respondenti** (2,2 %) pracují v soukromé mateřské škole.

Tabulka 1 Popisná charakteristika výzkumného vzorce

VĚK	DÉLKA PRAXE	NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ	TYP MATEŘSKÉ ŠKOLY
13,7 % - 20-25 let	13,7 % - 0-3 roky	36,7 % - střední s maturitou	97,8 % - veřejná
7,9 % - 26-30 let	15,8 % - 4-6 let	33,8 % - vysokoškolské bakalářské	2,2 % - soukromá
8,6 % - 31-35 let	11,5 % - 7-10 let	21,6 % - vysokoškolské magisterské	
13,7 % - 36-40 let	18 % - 11-15 let	7,9 % - vyšší odborné	
38,8 % - 41-55 let	8,6 % - 16-20 let		
17,3 % - 56 let a více	32,4 % - 20 let a více		

6.4 Výzkumná metoda a nástroj

Při zkoumání pohledu učitelů na zápis do 1. ročníku základní školy byl proveden kvantitativní výzkum, který jsem realizovala prostřednictvím dotazníku.

Dotazník je nástroj, přes který můžeme získat velké množství údajů během krátké chvíle. V dotazníku se nejčastěji využívají otevřené a uzavřené položky. Delší dotazníky mohou vést respondenty k předčasnému ukončení vyplňování.

Můj výzkumný nástroj měl podobu internetového dotazníku, který jsem šířila na různých sociálních sítích do skupin učitelky mateřských škol. Oslavila jsem učitelky mateřských škol a požádala je, aby oslovily další učitelky v mateřské škole, které poté mohly poslat dotazník dalším učitelkám. Dotazník se skládal z oslovení, kde jsem popsala záměr šetření a ujistila respondenty o anonymitě při poskytování informací. Celý dotazník obsahoval 20 položek, které byly jak otevřené, tak uzavřené.

Celkem můj dotazník otevřelo **216 lidí**, ale pouze **139 respondentů dotazník dokončilo**. 46 % respondentů vyplnilo dotazník během **5-10 minut**, 32,4 % trvalo vyplnit dotazník **2-5 minut**, 20,9 % vyplnilo za **10-30 minut** a 0,7 % vyplnilo dotazník za **30-60 minut**.

6.5 Sběr dat a metoda analýzy dat

Můj dotazník byl zasílán prostřednictvím online stránky SURVIO. Vlastní analýzu jsem provedla v programovém produktu EXCEL.

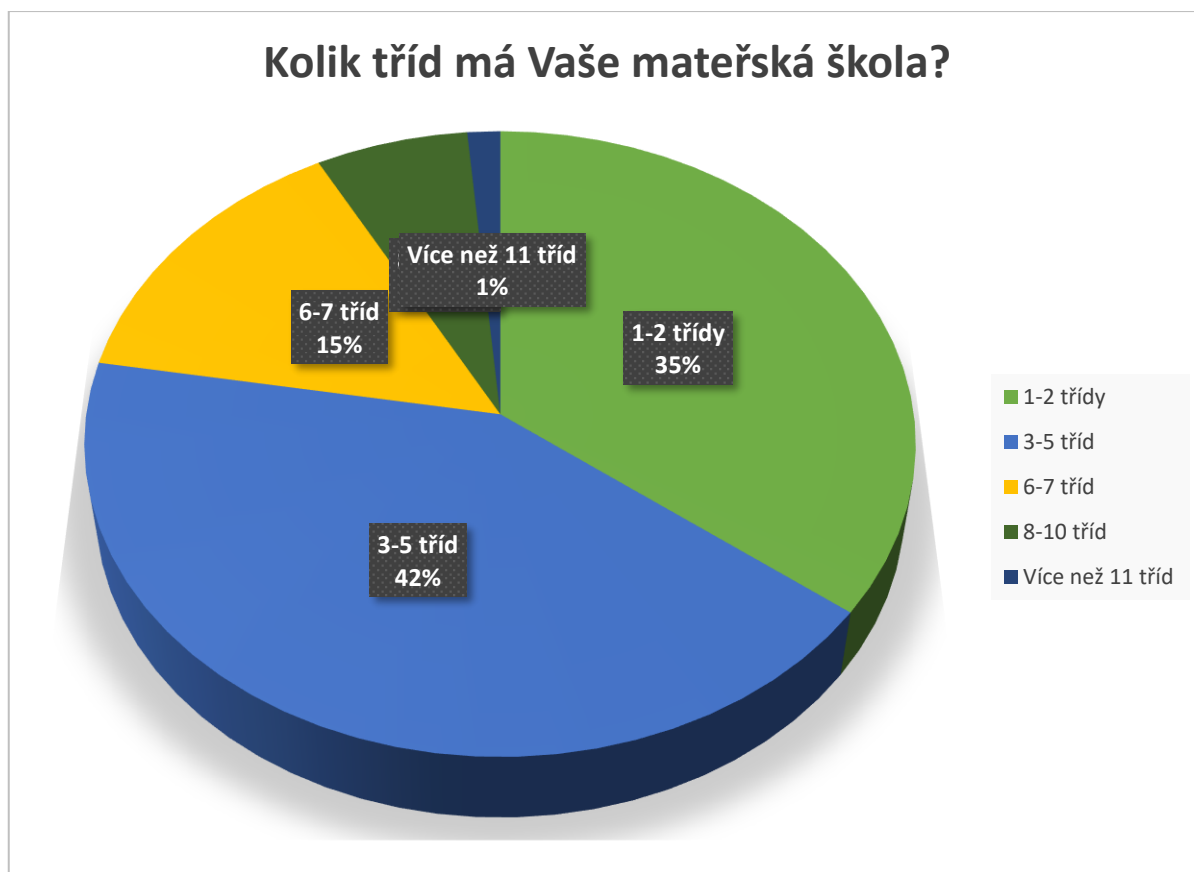
V analýzy dat jsem uplatnila postupy deskriptivní statistiky, kde u jednotlivých odpovědí uvádím relativní četnosti.

7 VÝSLEDKY A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

7.1 Vyhodnocení položek dotazníku

V následující kapitole jsou zpracovány a vyhodnoceny všechny otázky z mého dotazníku. Každá otázka je zvlášť popsána a obsahuje graf doplněný komentářem.

Na začátku mého dotazníku jsem se chtěla více dozvědět o respondentech. Proto jsem položila následující otázky.

Graf 1 Počet tříd v MŠ

Na tomto grafu můžeme vidět, že 42 % odpovědělo, že jejich mateřská škola má celkem 3-5 tříd. 35 % respondentů odpovědělo, že mají 1-2 třídy. Další 15 % má 6-7 tříd a 7 % respondentů má 8-10 tříd. Jen 1 % respondentů má v mateřské škole více než 11 tříd.

Dále jsem chtěla zjistit s **jakou skupinou dětí učitelé pracují.**

63 % respondentů pracuje v mateřské škole s heterogenní třídou. Pouze 37 % respondentů odpovědělo, že pracují s homogenní třídou.

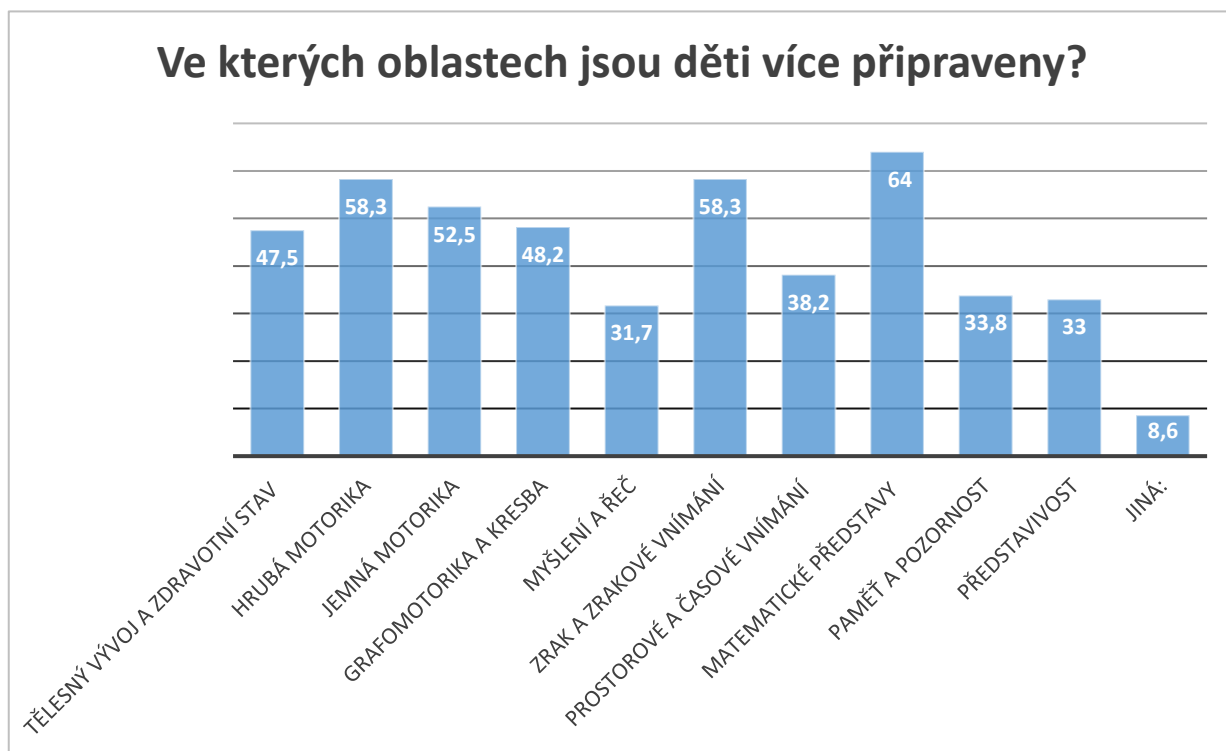
Myslím, že pracovat s heterogenní třídou je mnohem lepší než s homogenní. Důvodem je, že mladší děti vidí, co dělají jejich starší kamarádi a lépe se to od nich naučí.

Následující otázka byla zaměřena na to, zdali se během školního roku učitelé soustředí při práci s dětmi na zápis do 1. ročníku.

88 % respondentů se v mateřské škole soustředí na zápis do 1. ročníku základní školy. Zbýlých 12 % se na zápis bohužel nesoustředí.

Dle mého názoru, by se učitelé mateřských škol měli soustředit na rozvoj všech oblastí po celou dobu školní docházky. Děti potřebují být rozvíjeny permanentně.

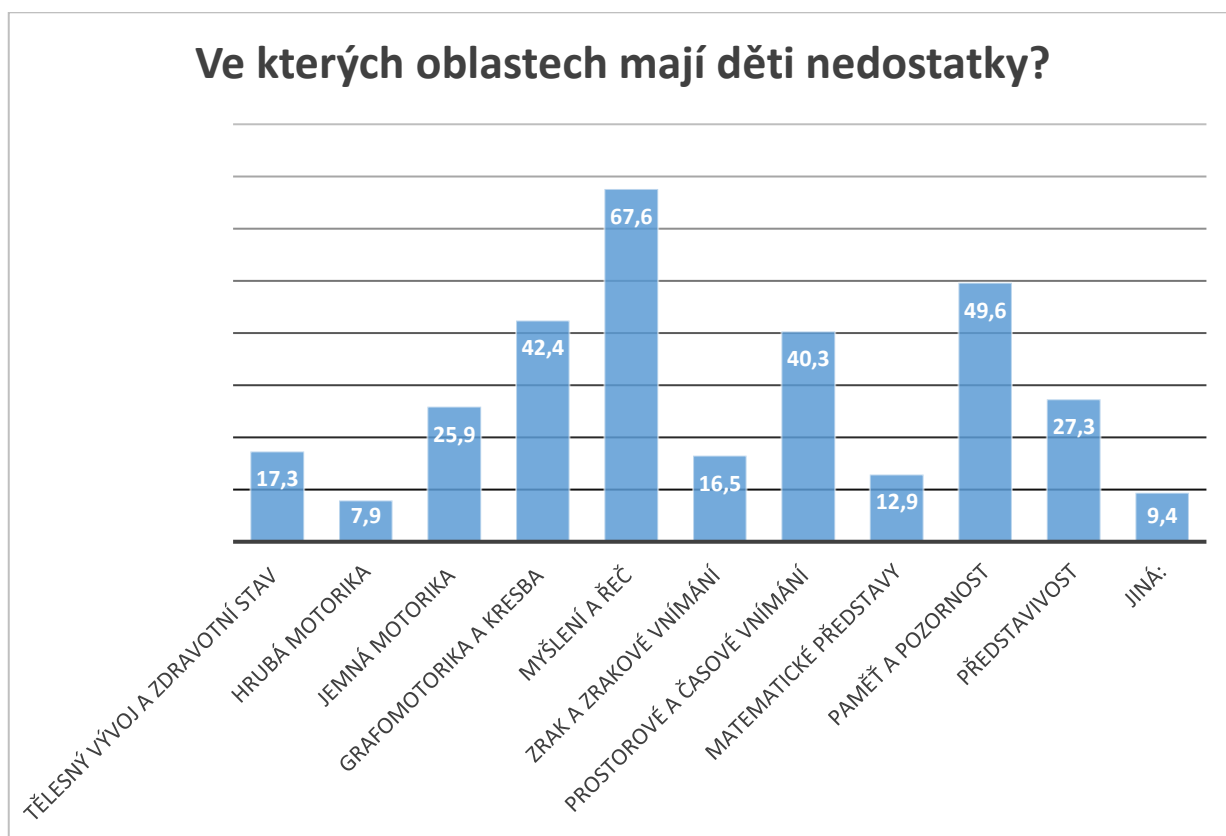
Následně mě zajímalo, ve kterých oblastech jsou děti více připraveny.

Graf 2 Oblasti, ve kterých jsou podle respondentů děti připraveny

64 % respondentů uvádí, že děti jsou více připraveny v matematické představitosti. Dále následovali s 58,3 % oblasti hrubá motorika a zrak a zrakové vnímání. Poté se 48,2 % byla oblast grafomotorika a kresba, následně s 47,5 % byl tělesný vývoj a zdravotní stav. Mezi nižší příčky řadíme s 38,2 % prostorové a časové vnímání, s 33,8 % paměť a pozornost, s 33 % představitost a s 31,7 % je oblast myšlení a řeč. Respondentům jsem dala i na výběr možnosti jiné, kde mohli zapsat i jinou oblast. Tuto možnou odpověď zakliklo 8,6 %, ale bohužel se blíže nevyjádřili, což mne mrzí.

Na to navazuje otázka, ve kterých oblastech mají naopak děti nedostatky.

Graf 3 Oblasti, ve kterých mají děti dle respondentů nedostatky

67,6 % respondentů odpovědělo, že děti mají nedostatky v myšlení a řeči. Poté v paměti a pozornosti 49,6 %, v grafomotorice a kresbě 42,4 % a v prostorovém a časovém vnímání 40,3 %. Následovaly tyto oblasti 27,3 % představivost, 25,9 % jemná motorika, 17,3 % tělesný vývoj a zdravotní stav, 16,5 % zrak a vnímání, 12,9 % matematické představy, 9,4 % odpovědělo na odpověď jiné s tím, že se opět blíže nevyjádřili a poslední 7,9 % odpovědělo hrubou motoriku.

Další otázka byla otevřená a respondenti měli své odpovědi dopsat.

Na následující otázku, **Myslíte si, že je zápis do 1. ročníku pro děti stresující?** odpovědělo **81 respondentů** na to, že zápis pro děti stresující není. Mezi danými odpovědi bylo například:

- *Nemyslím si to, v MŠ děti motivujeme k zápisu pozitivně, navštěvujeme s předškoláky místní ZŠ, rodiče tam také chodí na zápisy na nečisto a v místních školách probíhají zápisy hravou formou. Děti se na zápis těší. Vědí, že je to pro ně významná událost.*
- *Ne, většina dětí se na něj těší*
- *Záleží na přístupu učitelky první třídy. Máme dobrou zkušenost a děti nejsou stresované.*
- *Ne, jezdíme před zápisem s dětmi na exkurzi do ZŠ, děti se na zápis většinou těší, pro většinu je to slavnostní událost. ZŠ nabízí i rodičům 2 dny otevřených dveří. Většina našich rodičů školu s dítětem navštíví. Pro děti jsou připravené zajímavé aktivity na seznáení se s prostory a prostředím ZŠ. Rodiče se mohou na cokoliv zeptat.*

29 respondentů odpovědělo, že zápis pro děti stresující je.

- *Ano, rodiče tomu přikládají důležitost a děti to z nich cítí.*
- *Určitě. Dítě jde do nového prostředí, sice má za sebou podporu rodičů, ale i z jejich strany bývá velký tlak na to, aby dítě podalo výkon.*

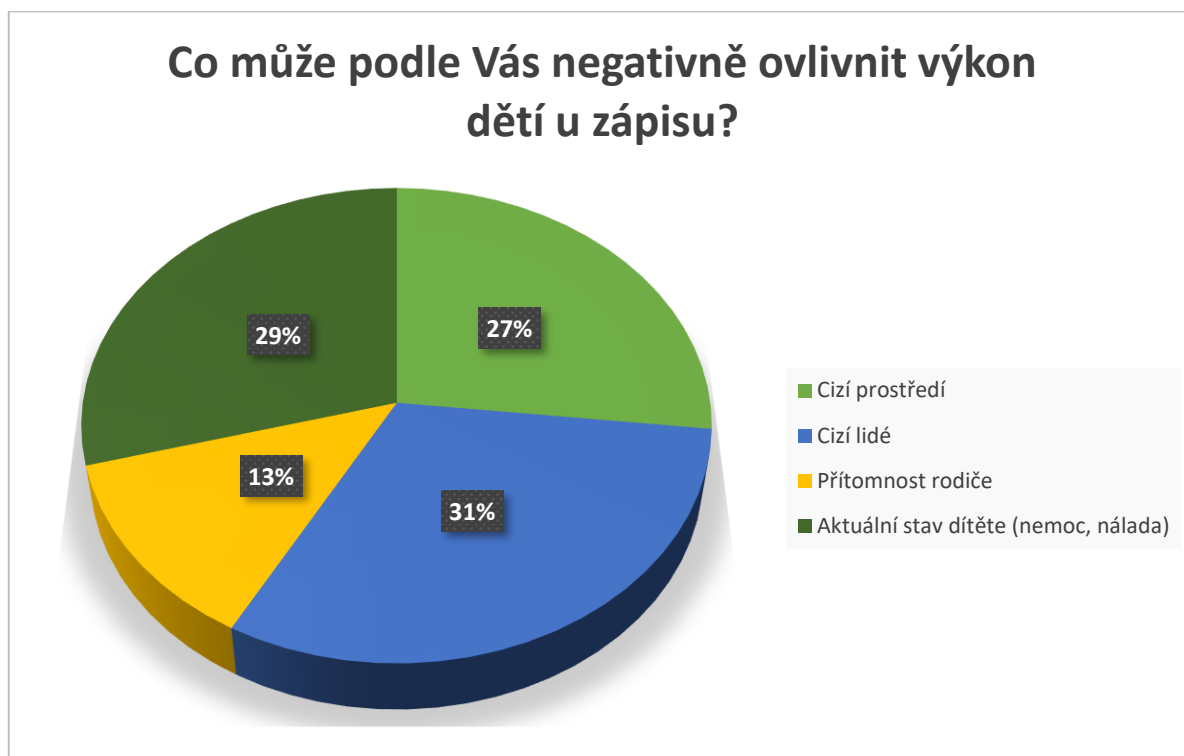
- *Určitě ano, ale myslím si, že si to děti až tak moc neuvědomují. Ale určitě je do jisté míry stresující. Stresující je určitě i pro rodiče. Je to taková velká první výzva pro děti v předškolním věku.*
- *Ano, jsou kladeny leckdy jiné požadavky, než by měly mít při zápisu, často jsou již požadavky pro děti cca 2. třídy.*

Stejný počet **respondentů (29)** tvrdí, že záleží na různých okolnostech.

- *Nejsem si jistá, myslím, že záleží hlavně na rodinném zázemí.*
- *Záleží jak v které škole.*
- *Je to individuální, někoho to může stresovat, jiného nikoliv.*
- *To nedovedu tak úplně posoudit. Záleží na tom, jakou váhu vstupu do školy a vzdělání rodina přikládá, takže pak jsou děti motivované, přemotivované, nebo to berou jako něco, co se prostě děje, a tak to i berou. Určitě bych zmínila nervozitu z výkonu jako takovou. Některé citlivější povahy dětí se však stresovat výrazněji i můžou.*

Myslím si, že pro ty děti, kteří základní školu navštěvují v rámci spolupráce, zápis do 1. ročníku stresující není, a to z toho důvodu, že znají prostory školy, a hlavně se již setkaly s učiteli. Naopak pro ty, co školu zatím nenavštívily, to stresující být může, jelikož neví, kam jdou, s kým tam budou apod.

V další otázce jsem se snažila zjistit, co negativně ovlivňuje výkon u dětí při zápisu.

Graf 4 *Negativní vliv dětí u zápisu*

V tomto grafu můžeme vidět odpovědi na otázku, co může negativně ovlivnit zápis dětí do základní školy. Vidíme, že 31 % respondentů odpovědělo, že výkon ovlivní cizí lidé, poté 29 % ovlivní aktuální stav dítěte (nemoc, nálada), 27 % ovlivní cizí prostředí a nakonec 13 % ovlivní přítomnost rodiče.

S těmito odpověďmi souhlasím, jen si myslím, že pokud je dobrá spolupráce mezi mateřskou a základní školou, kde děti navštěvují ZŠ a učitelky ze ZŠ chodí do MŠ tak cizí lidé a cizí prostředí by pro děti neměly být tak stresující. Za mě výkon u zápisu ovlivní hlavně aktuální stav dítěte, kde řadíme nemoc či náladu, nebo rodič, který na dítě klade velké nároky.

Další otázka byla opět otevřená. V této otázce jsem chtěla zjistit, **zda mateřská škola nějak spolupracuje se školou základní, jak často a v jakém rozsahu.**

117 respondentů odpovědělo, že se základní školou spolupracují.

- *Ano, chodíme se podívat do 1. třídy, jde je pro předškoláky připravený zajímavý program.*
- *Ano, dvakrát ročně návštěva dětí z MŠ na ZŠ, návštěva učitelek ze ZŠ v MŠ na schůzkách s rodiči.*
- *Ano, navštěvujeme základní školu jedenkrát za měsíc.*
- *Ano, navštěvujeme ZŠ 1 – 2x ta rok. Navštěvují nás děti, které už do ZŠ přestoupily, sdělují nám své zážitky, o prázdninách chodí dětem do MŠ číst pohádku před odpoledním odpočinkem. Starší sourozenci vyzvedávají své mladší sourozence, mohou se ve školce zdržet, pohrát si a při té příležitosti probíhají rozhovory, jaké to ve škole je.*
- *Ano, se ZŠ v bezprostřední blízkosti. Vzájemní návštěvy – předškoláci v 1. třídách na ukázkové hodině, školáci na návštěvě v MŠ – čtení, sportovní akce na zahradě školy. Besedy pro rodiče o školní zralosti a připravenosti prezentována učiteli 1. tříd, spolupráce s družinou – keramická dílna a pec, návštěva školního hřiště. Spolupracujeme během roku na několika akcích – sběr papíru, Mikuláš, zapůjčení techniky pro zahradní slavnosti apod.*

Jen **22 respondentů** z celkového počtu, odpovědělo, že spolupracují minimálně.

Tito respondenti odpovídali následovně:

- *Bohužel ne.*
- *Velmi málo.*
- *Ráda bych, ale po oslovení ZŠ při naší MŠ, neměla učitelka ZŠ zájem o nahlédnutí do portfolií dětí ani diagnostiky.*
- *Rády bychom, ale ze strany ZŠ není zájem. Maximálně by nás rádi úkolovali, ale o spolupráci není řeč.*
- *Po covidu méně.*

Většina respondentů odpověděla, že s mateřskou školou spolupracují pravidelně. Tyto výsledky mě překvapily, jelikož jsem při různých diskusích slyšela, že spolupráce mezi mateřskou a základní školou není žádná.

Třináctou otázku jsem zaměřila na to, zdali se **učitelé mateřských škol setkávají s učiteli základní škol, kde probírají své zkušenosti s dětmi.**

Odpovědi u této otázky jsou skoro vyrovnané, tedy 51 % respondentů odpovědělo, že se s učiteli základní školy nesetkávají a zbylých 49 % se s učiteli setkávají.

Zde mne překvapilo, že i přesto že v předchozí otázce, kde velká většina respondentů odpověděla, že se základní školou spolupracují, tak se nesetkávají s učiteli základních škol a neprobírají s nimi své zkušenosti. Spíše bych čekala, že odpovědi na tuto otázku budou s velkým rozdílem převahovat odpovědi „Ano“.

Na to jsem navázala otázkou, **pokud se učitelé setkávají s učiteli ze základní školy, jak spolu spolupracují.**

Zde mi **53 respondentů** odpovědělo, že se s učiteli nesetkávají a nespolečně pracují. Mezi odpověďmi byly například:

- *Není ochota spolupracovat.*
- *S učiteli se nesetkáváme, ale známe je.*
- *Učitelé ze ZŠ se moc nezajímají o děti z MŠ.*
- *Nespolečně pracujeme, jen školu navštívíme a děti se seznámí s prostředím.*
- *Nespolečně pracujeme.*

86 respondentů naopak odpovědělo, že se základní školou spolupracují.

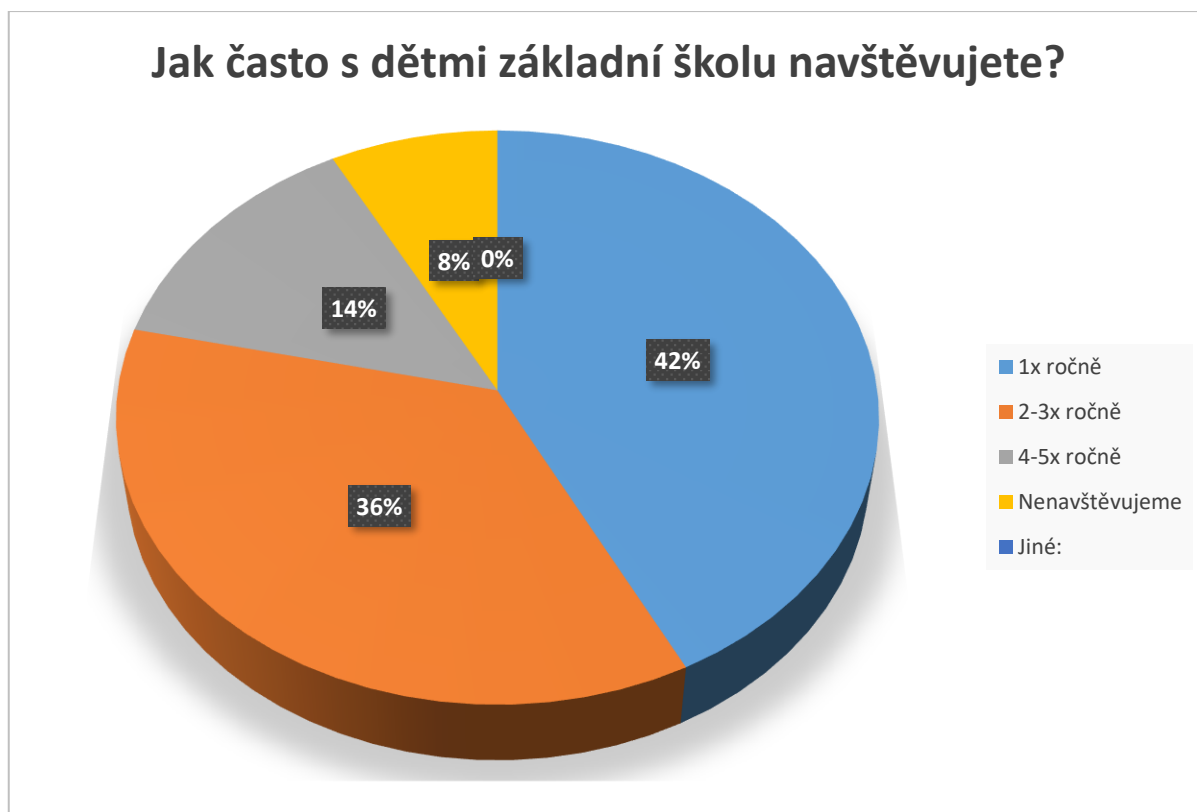
- *Nejčastěji při návštěvě ZŠ během exkurze s předškoláky. Navštívujeme 1. a 2. třídu ZŠ, kde dochází naši odchovanci, zajímáme se, jak jim škola jde, konzultujeme, jak se děti projevovaly v MŠ, jaká byla komunikace s rodiči.*
- *Učitelka ZŠ je přítomna některé dopoledne, aby se se svými budoucími žáky seznámila a podívala se, jak děti spolupracují. I naopak – děti z MŠ přijdou za ní do ZŠ. Při zápisu – komunikace učitelů MŠ s učiteli ZŠ o daných dětech.*
- *Zveme se na různé akce – např. ZŠ uspořádá Vánoční besídku pro děti z MŠ, děti šly tvořit se staršími dětmi a učitelky sdílejí své postřehy u praxe.*
- *V rámci společného projektu.*
- *Osobní schůzky s učiteli ZŠ, rozhovory o připravenosti dětí, konzultace MŠ, ZŠ a rodičů dětí, které se chystají do ZŠ – předcházení problémům při vstupu do ZŠ a usnadnění dětem vstup do 1. třídy.*
- *Návštěvy předškoláků ZŠ, kurzy pro předškolní děti na rozvoj školní zralosti, návštěvy školní družiny, návštěvy kulturních a sportovních představení a akcí pořádaných ZŠ.*
- *Jsme MŠ spojená se ZŠ, vedoucí učitelka se účastní porad a s některými kolegy se vídáme mimo školu/školku, pořádáme společné akce (vánoční koncert, den matek apod.)*

V této otázce většina respondentů odpovědělo, že se základní školou spolupracují. Dost se mi líbily odpovědi některých respondentů, např. společné akce, které si MŠ a ZŠ naplánují, návštěvy v daných zařízeních, rozhovory mezi učiteli apod. Mrzí mne, že jsou i takové základní školy, které s mateřskou školou nechtějí spolupracovat.

Další otázka byla, zda učitelé mateřské školy navštěvují s dětmi základní školu před zápisem.

91,4 % respondentů odpovědělo, že základní školu navštěvují. Myslím si, že i když není spolupráce mezi MŠ a ZŠ, přesto jednou za rok učitelé mateřských škol základní školu s dětmi předškolního věku navštíví. 8,6 % respondentů odpovědělo, že základní školu nenavštěvují. Což si myslím, že je velká škola.

Následující otázka byla, jak často s dětmi základní školu navštěvují.

Graf 5 *Návštěva ZŠ*

Z tohoto grafe je jednoznačné, že 42 % respondentů navštěvuje základní školu 1x ročně. 36 % respondentů navštěvuje s dětmi základní školu 2-3x ročně, 14 % respondentů 4-5x ročně a 8% respondentů základní školu nenavštěvuje.

Podle mého názoru, by bylo pro děti lepší navštívit základní školu minimálně 2-3x ročně. Důvod je takový, když dítě navštíví základní školu poprvé, může být nervózní z nového prostředí a návštěvu si moc neužije. Naopak když základní školu navštíví několikrát do roka, ví už do čeho jde a co může očekávat.

Dále mne zajímalo, zda se **učitelé mateřských škol chodí dívat na zápis do 1. ročníku.**

Graf 6 Učitelé MŠ u zápisu

Zde mi nejvíce respondentů (51 %) odpovědělo, že zápis z pozice učitele nenavštěvují nikdy. 20 % respondentů navštíví zápis výjimečně. 15 % respondentů navštěvuje zápis pravidelně a 14 % respondentů občas.

Jako osmnáctou otázkou dotazníku jsem zařadila, **Máte příležitost ovlivnit zápis do 1. ročníku základní školy?**

Graf 7 Možnost učitelů MŠ ovlivnit zápis

Jak můžeme vidět, 81 % respondentů zápis do základní školy ovlivnit nemůže. Otázkou u této odpovědi je, zdali je důvod této zvolené odpovědi proto, že zápis jako učitelé MŠ nenavštěvují, nebo mezi s sebou učitelé nespolupracují či opravdu nemají možnost zápis ovlivnit. 15 % respondentů ale zápis ovlivnit může a 4 % respondentů zaškrtnli odpověď můžete rozvést, ale bohužel se více nevyjádřili.

Dále mě zajímalo, zda si učitelé mateřské školy myslí, že jsou zápisy do 1. ročníku důležité.

116 respondentů si myslí, že zápis do 1. ročníku důležitý je.

- *Rozhodně ano, děti mají možnost se více seznámit s prostředím, do kterého brzy nastoupí.*
- *Určitě ano, protože můžeme například zjistit, že to dítě není ještě úplně zralé na zápis. Stalo se mi to i v praxi. Šestiletá holčička, která nemá v ničem problém je šikovná, šla k zápisu a začala brečet, nechtěla spolupracovat, a tak se maminka rozhodla, že ji dá do základní školy za rok.*
- *Myslím si, že pro děti je to takové slavnostní přijetí do ZŠ, pro rodiče je zde další pohled jiného odborníka na možné nedostatky.*
- *Ano, pokud dítě ZŠ dříve nenavštívilo. Stalo se nám to, že dítě na zápis nešlo, my doporučili odklad, dítě nastoupilo do 1. třídy a máme ho teď po dvou měsících zpět z důvodu celkové nevyzrálosti. Na zápise by to viděla škola ihned.*
- *Ano, jelikož učitelé na ZŠ mohou potvrdit odklad školní docházky. Následně dítěti mohou pomoci dozrát a zdokonalit se v určitých oblastech (při odkladu školní docházky).*
- *Ano, je to prvotní zkušenost dítěte s novým prostředím.*
- *Ano, je to pro děti zajímavá zkušenost, a první zkouška kterou musí podstoupit.*

6 respondentů si není jisto.

- *Nevím, dítě se nemůže za tu chvíli projevit.*
- *Těžko říct, některé dítě se velmi posune i během prázdnin.*
- *To nedokážu posoudit. Jestli je dítě připravené na školu dokážeme zhodnotit i my, pedagogové v mateřských školách. Nakonec je to ale rodič, který rozhoduje a má poslední slovo, jestli dítě půjde do školy nebo ne. Pokud by měla školní zralost posuzovat jen základní škola, dával by mi zápis v současné formě větší smysl. Myslím si ale, že pro samotné dítě je určité formální přijetí do základní školy důležité.*

17 respondentů odpovědělo, že zápis do základní školy důležitý není.

- *Ne, jsou zcela zbytečné.*
- *Spíše ne. Více by se mělo dbát na doporučení učitelek z MŠ, které s dětmi souvisle po celou dobu školní docházky pracovaly.*
- *Ne. I podle legislativy jde zejména o to splnit formální náležitosti. Dodát škole informace o dítěti. Jako přínosný vidím zápis, při kterém se dítě seznámí s budoucí učitelkou a prostředím. Nevhodný mi přijde zápis, který vytváří pocit jakési přijímací zkoušky.*
- *Ne, většinou se děti přijímají podle aktuálního počtu přihlášených dětí k zápisu (když je dětí málo, berou se všechny děti).*
- *Myslím si že ne, dítě se může jevit jako zdatně připravené na ZŠ, ale v ten den se nemusí cítit dobře, může mít trému, strach či jinou indispozici a zápis nedopadne podle představ zúčastněných.*

Zde můžeme vidět, že většina respondentů si myslí, že zápis do 1. ročníku základní školy důležitý je. Je ale zajímavé, že i malá část si myslí, že zápis důležitý není. Když se tak zamyslím nad tím, proč jsou tyto názory na zápis rozdílné, napadá mne, že to může souviset s různou pedagogickou a profesní zkušeností, s rozdílnými zkušenostmi s přechodem dětí do základní školy, s osobním přesvědčením či různým vnímáním potřeb dětí.

Poslední otázku jsem zvolila na téma, **Co byste navrhovali jako změnu k zápisu do budoucna?** V této odpovědi se nacházeli zajímavé návrhy jako jsou:

- *Aby se dítě představilo samo a ukázalo co umí.*
- *Aby tam dítě mohlo mít učitelku z MŠ a aby tam byla učitelka, která ho bude mít v první třídě.*
- *Dát dětem volnost projevu – co chtějí říct, ukázat. Mít možnost použít např. tablet a práci s ním.*

- *Ideální by bylo, aby bylo možné předávat diskrétně pedagogickou diagnostiku každého dítěte konkrétní učitelce do první třídy. Protože rodiče často nesdělí nebo dokonce zaprou důležité informace o dítěti a pak je proces vyřizování případných podpůrných opatření zbytečně zdlouhavý. Což je v první třídě škoda a dítěti to ubírá možnost se hned od začátku zapojit do výuky tak nejlépe, jak je to možné.*
- *Nepřijímat všechny děti jen kvůli tomu, že je dětí v ročníku málo. Dále nechat děti předvést se v hrubé motorice, aby měli rodiče motivaci s dětmi více cvičit a zdokonalovat hrubou motoriku.*
- *Při zápisu je dobré, aby probíhal hrou (na koberci – pomocí hraček apod.), tak jako v mateřské škole. Pro dítě je vše nové – prostředí, lidé a „zkouška u zápisu“.*
- *Zaměřit se na tělesné a sportovní dovednosti.*
- *Využití portfolia dítěte.*
- *Z mé osobní zkušenosti – byla jsem přítomna při zápise dítěte z mé MŠ (cizí učitelky ze ZŠ, dítě a já – učitelka MŠ). Dítě bylo klidnější, předvedlo dobrý výkon, pokud se na něčem zaseklo, mohla jsem se k tomu vyjádřit, jak mu to jde v MŠ. Myslím si, že to bylo pro všechny prospěšné.*
- *Zápis, nebo aspoň jeho část bez přítomnosti rodičů.*

S posledním názorem souhlasím. Každý rok jsem u zápisu dětí do základní školy z pozice učitele základní školy a velmi často se mi stává, že při zkoušení dětí se rodiče do toho zapojují a napovídají dětem, nebo je pobízejí, ať už to rychle dokončí. Dle mého názoru má mít dítě na zápis klid, cítit se dobře a mít dostatek času.

7.2 Výsledky výzkumných otázek

Výzkumná otázka č. 1: Jaký názor mají učitelé mateřských škol na zápis do 1. ročníku základní školy?

U této otázky se učitelé rozdělují na dvě skupiny. Ve většině dotazovaných převládá názor, že zápisy do 1. ročníku základní školy jsou důležité. Je to díky tomu, že děti mají možnost se seznámit s prostředím, s učiteli, je to pro něho slavnostní událost a první zkouška kterou musí podstoupit. Navíc učitelé základních škol mohou potvrdit rodičům, případný odklad školní docházky a tím pomoci dítěti dozrát a zdokonalit se v daných oblastech. Druhou skupinu tvoří učitelé, kteří si myslí, že zápis do 1. ročníku důležitý není a je zcela zbytečný. Myslí si, že se děti nemusí cítit dobře, může mít strach a tím pádem nepodá dobré výsledky. Dále dle dotazovaných, učitelé na základních školách přijímají děti dle aktuálního počtu a pokud je dětí málo, berou všechny.

Výzkumná otázka č. 2: Jak probíhá spolupráce mezi mateřskou a základní školou?

Z dotazníkového šetření mi vyplynulo, že většina mateřských škol se základní školou spolupracují. Učitelé z MŠ chodí s dětmi předškolního věku se podívat do 1. třídy, kde je pro ně připravený program. Navzájem se navštěvují, učitelé ze základních škol mají přichystány ukázkové hodiny pro děti z mateřské školy, pořádají besedy pro rodiče o školní zralosti a připravenosti. Dále spolu se základní školou vytvářejí společné akce a projekty. Jen malá část dotazovaných odpověděla, že se základní školou nespolečně pracují. Ať už je to kvůli tomu, že učitelé ze základní školy nemají zájem, nebo spolupráce upadla po covidu.

8 DISKUSE

Ve své diplomové práci jsem zjistila, že velká část respondentů si myslím, že zápis do 1. ročníku základní školy je důležitý. 6 respondentů odpovědělo, že si není svým rozhodnutím jisto, např. *„To nedokážu posoudit. Jestli je dítě připravené na školu dokážeme zhodnotit i my, pedagogové v mateřských školách. Nakonec je to ale rodič, který se rozhoduje a má poslední slovo, jestli dítě půjde do školy nebo ne. Pokud by měla školní zralost posuzovat jen základní škola, dával by mi zápis v současné formě větší smysl. Myslím si ale, že pro samotné dítě je určité formální přijetí do základní školy důležité.“* Dle některých respondentů zápis důležitý není. Myslí si, že jde jen o formální náležitosti. Dle Svobodové (2016) by měl mít zápis takové náležitosti, aby nikoho nediskriminoval a zajistil rovnost pro všechny děti. Svobodová také zjistila, že zápisy do základních škol probíhají rozdílným způsobem. V některých školách je zápis brán jako společenská záležitost v jiných jde o ověření předpokladů pro zvládnutí povinné školní docházky. Český národní institut (2023) bere zápis do 1. ročníku základní školy jako společenskou událost, na kterou se těší jak rodiče, tak děti a na kterou budou dlouho vzpomínat. Pro děti to dle českého národního institutu příjemný zážitek. Z dotazníkového šetření mi vyplynulo, že velká část učitelů mateřských škol si myslím, že zápis pro děti do 1. ročníku stresující není. Stejný počet respondentů tvrdí, že zápis stresující je anebo, že záleží na různých okolnostech.

Z mého výzkumu jsem stanovila, že většina učitelů mateřských škol se soustředí na přípravu dětí na zápis do 1. ročníku základní školy. Dle respondentů jsou děti nejvíce připraveny v matematické představivosti a nedostatky mají v myšlení a řeči. I když jsou děti nejvíce připraveny v matematické představivosti z odborného článku Liškové (2018) vyplynulo, že tato část je velmi problematická. Důvod je takový, že učitelé základních škol vybírají otázky, které vedou k formální odpovědi a není z nich zřejmé, zda má dítě představu o kvantitě či nikoli. Dále dle Liškové není vhodné při zápisu užívat otázky typu: *„Do kolika umíš počítat?“* nebo *„Poznáš číslici?“* a to proto, jelikož je důležité, aby dítě rozeznalo a přiřadilo počet dané věci ve smyslu *„kolik-tolik“*. Lišková (2018) také považuje za vhodné setkávání učitelů mateřských škol a učitelů základních škol, kteří zápis do školy připravují. Z mého výzkumného šetření vyplynulo, že 51 % respondentů z mateřských škol se s učiteli základních škol nesetkávají, z důvodu neochoty spolupracovat, nebo že učitelé základních škol spolupracovat nechtějí, či nemají zájem. Zbýlých 49 % spolupracuje. Spolupráce probíhá ve formě pořádání společných akcí,

projektů, návštěvou institucí apod. Na to ve své publikaci navazuje Balharová (2013), která tvrdí, že v současné době se školy snaží získat každého žáka. Díky tomu, se hodně škol na zápis pečlivě připravuje. Základní školy zvou mateřské školy se podívat na výuku do 1. tříd a nabízí jim různé zajímavé programy, dny otevřených dveří nebo celoroční akce, které jsou i pro rodiče.

Národní pedagogický institut (2023) ve svém dokumentu uvádí, že k zápisu do 1. ročníku je vhodné, aby si dítě s sebou vzalo své portfolio, na kterém může ukázat, co všechno dokázalo a co umí. Navíc je to pro dítě známá věc, která mu může pomoci překonat strach a navodit pocit bezpečí. Na to poukazují i mí respondenti, kteří do budoucna navrhnou přinesení portfolio na zápis. Dle mého názoru je portfolio při zápisu důležité, jelikož umožňuje sledovat pokroky a rozvoj dětí v různých oblastech. Portfolio totiž obsahuje práce dětí, jako jsou např. malby, kresby, fotografie, na kterých jsou zaznamenány modely, ruční práce, aktivity, hry apod. Dále může obsahovat záznamy o pokroku a hodnocení, kde jsou zaznamenány sociální, jazykové, matematické dovednosti, jemná a hrubá motorika. V neposlední řadě může portfolio dětí zahrnovat reflexe a pozorování učitelů týkajících se pokroku a rozvoje dítěte.

9 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

V této diplomové práci jsem zjistila, že většina učitelů mateřských škol si myslí, že zápis do 1. ročníku základní školy je důležitý.

Většina učitelů se při práci s dětmi soustředí na zápis do 1. ročníku základní školy během celého roku. Dle respondentů jsou děti připraveny v oblastech matematické představy, hrubá motorika, zrak a zrakové vnímání a jemná motorika. Naopak nedostatky mají v oblastech myšlení a řeč, paměť a pozornost a grafomotorika a kresba.

Z výzkumu také vyplynulo, že by někteří učitelé mateřských škol uvítali změnu do budoucna, a to v podobě, nepřítomnosti rodiče u zápisu, naopak přítomnost učitele z mateřské školy. Dále zaměřit se na takové činnosti, které umí přítomné paní učitelky zhodnotit, zaměřit se více na tělesné a sportovní dovednosti, udělat zápis formou hry nebo přinést k zápisu svá portfolia.

Za sebe bych doporučila aktivně komunikovat s rodiči a poskytovat jim informace o zápisu do 1. ročníku základní školy. Učitelé by měli být k dispozici rodičům jako zdroj podpory a poradenství v průběhu celého roku, a poté hlavně před vstupem do základní školy. Dále by učitelé MŠ měli věnovat pozornost přípravě dětí na zápis během celého školního roku a přípravě dětí na nové školní prostředí, aby měly děti úspěšný přechod na základní školu. Další pro mě důležité doporučení je spolupráce mezi mateřskou a základní školou. Učitelé z mateřských škol a učitelé ze základních škol by měli zajistit plynulý, a hlavně bezproblémový přechod dětí na základní školu. Plynulý a bezproblémový přechod můžeme zajistit tím, že si učitelé mezi sebou předají informace o dětech, společně si připraví přechodové aktivity, a hlavně vytvoří přátelské prostředí pro nové žáky. Určitě by bylo vhodné navázat spolupráci i s dalšími odborníky jako jsou např. psychologové a speciální pedagogové, kteří se mohou podílet na celkové připravenosti dětí.

Dále je určitě nutné respektovat individuální potřeby a schopnosti každého dítěte a přizpůsobit tak své metody práce např. s učebními pomůckami. Poté je také podstatné zapojit rodiny do přípravy na zápis do základní školy a to tak, že rodičům poskytneme materiály a podporu pro rodinnou přípravu. A v neposlední řadě by učitelé mateřských škol měli podporovat samostatnost, což je klíčové pro zvládnutí nových výzev v základní škole.

ZÁVĚR

Diplomová práce byla zaměřena na názory učitelů mateřských škol na zápis do 1. ročníku základní školy. Nejprve jsem vypracovala rešerši a studie odborné literatury zaměřené na zápis do 1. ročníku základní školy. Poté jsem vymezila teoretická východiska týkající se zápisu do základních škol. Následně jsem realizovala přípravu metodiky empirické části, stanovila si výzkumné cíle, a nakonec výzkumné otázky. Následovala realizace kvantitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím dotazníku. V poslední řadě jsem zpracovala interpretaci výsledků z výzkumu a jeho shrnutí.

Teoretická část práce je rozdělena na pět kapitol. V první kapitole jsem se zaměřila na vymezení pojmu předškolního vzdělávání, kde jsem pomocí odborné literatury popsala cíl předškolního vzdělávání a učitele v předškolním vzdělávání. Ve druhé kapitole jsem se zaměřila na pojmy školní zralost a školní připravenost, kde jsem opět tyto pojmy objasnila pomocí odborné literatury. Třetí kapitola směřuje na spolupráci mateřské školy se školou základní, kde jsme se snažila navrhnout spolupráce mezi MŠ a ZŠ. Čtvrtá kapitola je zaměřena na povinnou školní docházku a odklad povinné školní docházky. Poslední kapitola v teoretické části se nazývá zápis do školy. V této kapitole jsem se věnovala přípravě, organizaci a průběhu zápisu do základní školy a oblastem, které jsou u zápisu sledovány. Hlavním cílem teoretické části mé diplomové práce bylo sumarizovat poznatky o zápisu do 1. ročníku základní školy.

V praktické části se věnuji výzkumnému šetření. Tato kapitola je zaměřena na cíl teoretické části, výzkumného šetření, výzkumných otázek, výzkumného souboru, výzkumnou metodou a nástroji, sběru dat a metody analýzy dat. V praktické části vyhodnocuji jednotlivé body z dotazníku, které jsem zpracovala do grafů a popsala. Hlavním výzkumným cílem mé diplomové práce bylo zjistit pohled učitelů mateřských škol na zápis do 1. ročníku základní školy. Tento cíl jsem splnila, jelikož se mi díky dotazníkového šetření zúčastnilo 139 respondentů.

Mými hlavními výzkumnými cíli bylo zjistit, jaký pohled mají učitelé mateřských škol na zápis do 1. ročníku základní školy. Realizace výzkumu byla provedena v kvantitativně orientované metodě, kde jsem si vybrala dotazník.

Zápis do 1. ročníku základní školy je klíčovým okamžikem v životě každého dítěte a jeho rodičů. Zápis do 1. ročníku základní školy zahrnuje několik kroků, ať už registrací dítěte do školy, vyplnění potřebných dokumentů, absolvování lékařské prohlídky apod. Pro děti

zápis do 1. ročníku znamená vstup do nového prostředí, kde se setká se svými ať už novými či známými spolužáky, učiteli a učebními metodami. Pro rodiče zápis představuje důležitý krok ve vzdělávání jejich dítěte, které bude vyžadovat pečlivou přípravu

a podporu. Je velmi důležité myslet na to, aby zápis probíhal s ohledem na individuální potřeby každého dítěte. Učitelé mateřských a základních škol a rodičů by měli spolupracovat, aby zajistili dítěte plynulý přechod do nového prostředí a podpořili jejich úspěchy ve škole.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Bečvářová, Z. (2003). *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál.
- Bejdáková, S., Střechová, J., Suchardová, L., Vítková, J., Zdrubecká, H., & Ženatová, Z. (2018). *Školní zralost a komunikace*. Praha: Raabe.
- Benátská, M. (2008). *Projekt spolupráce MŠ a ZŠ*.
<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/2490/projekt-spoluprace-ms-a-zs.html>
- Bendová, P. (2011). *Dítě s narušenou komunikační schopností ve škole*. Praha: Grada.
- Beníšková, T. (2007). *První třídou bez pláče*. Praha: Grada.
- Bytešníková, T. (2007). *Rozvoj komunikačních kompetencí u dětí předškolního věku*. Masarykova univerzita.
- Český pedagogický institut. (2023). *Zápis do 1. ročníku základní školy jako společenská událost*.
[.https://www.npi.cz/images/publikace/zapis_do_prvniho_rocniku.pdf](https://www.npi.cz/images/publikace/zapis_do_prvniho_rocniku.pdf)
- Český statistický úřad <https://www.czso.cz/csu/czso/graf-pocet-deti-v-materskych-skolach-v-ceske-republice>
- Dandová, E., Kropáčková, J., Nádvorníková, H., Pravcová, D., Příkazská, I. (2018). *Školní zralost a odklady školní docházky*. Praha: Raabe.
- Dytrtová, R., & Krhutová, M. (2009). *učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada.
- Ebbert, B. (2011). *100 věcí, které by měl znát každý předškolák*. Computer Press.
- Horčíčka, T. (2021). *Formy spolupráce mezi mateřskou a základní školou: příklady inspirativní praxe*. [Diplomová práce, Masarykova univerzita]. Archiv závěrečných prací MUNI.
https://is.muni.cz/th/o3mgo/Formy_spoluprace_mezi_materskou_a_zakladni_skolou-priklady_inspirativni_praxe.pdf
- Chvál, M., Kropáčková, J. (2017). *Sociální dovednosti předškolních dětí a jejich vliv na odklad povinné školní docházky a dosahovaný školní úspěch na konci 1. ročníku základní školy*. https://karolinum.cz/data/clanek/4866/OS_11_1_0093.pdf
- Kaslová, M. (2010). *Předmatické činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.

- Kokkalia, G., Drigas, AS, Economou, A., & Roussos, P. (2019, 14. června). *School Readiness from Kindergarten to Primary School*. <https://online-journals.org/index.php/i-jet/article/view/10090/5714>
- Kolláriková, Z., & Pupala, B. (2001). *Předškolní a primární pedagogika*. Portál.
- Koťátková, S. (2008). *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada.
- Koťátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada.
- Kropáčková, J. (2008). *Budeme mít prvňáčka*. Praha: Grada.
- Kutálková, D. (2010). *Jak připravit dítě do 1. třídy*. Praha: Grada.
- Lau Yi Hung, E., Power G., T. (2018, 10. března). *Parental involvement during the transition to primary school: Examining bidirectional relations with school adjustment*. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740917309702>
- Lišková, H. (2018, 1. listopadu). *Zápis do 1. třídy – ano, ne, jak a proč?* <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/21899/zapis-do-1.-tridy-ano-ne-jak-a-proc-.html>
- Mertin, V., & Krejčová, L. (2016). *Metody a postupy poznávání žáka: pedagogická diagnostika*. Wolters Kluwer.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2021). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2023, 22. prosince). *Informace k organizaci zápisů k povinné školní docházce*. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/informace-k-organizaci-zapisu-k-povinne-skolni-dochazce>
- Mlčáková, R. (2009). *Grafomotorika a počáteční psaní*. Praha: Grada.
- Národní pedagogický institut. (2023). *Zápis do 1. ročníku základní školy jako společenská událost*. https://www.npi.cz/images/publikace/zapis_do_prvniho_rocniku.pdf
- O'Kane M. (2016). *Transition from Preschool to Primry School*. https://ncca.ie/media/3196/3754_ncca_researchreport19_lr.pdf
- Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.

- Otevřelová, H. (2016). *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál
- Pak, D., Pohlmann-Rother, S. (2024, 8. ledna). *Adaptivity in the inclusive transition on school*. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/feduc.2023.1304918/full>
- Rysová, J. (2020, 17. srpna). *O spolupráci mateřských a základních škol, které jsou ve společném právním subjektu*. <https://www.ped.muni.cz/komensky/clanky/o-spolupraci-materskych-a-zakladnich-skol-ktere-jsou-ve-spolecnem-pravnim-subjektu-1>
- Sha XIA, Hui Li, (2018, 21. října). *Perspectives on readiness for preschool: A mixed – methods study of Chinese parents, teachers, and principals*. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740918306923>
- Svobodová. Z. (2017, 13. ledna). *Zápis dítěte do první třídy – kritéria, spravedlivost a pohled zákonných zástupců*. <https://ojs.cuni.cz/pedagogika/article/view/308>
- Syslová, Z. (2013, 22. října). *Profesní kompetence učitele mateřské školy – teoretická východiska*. <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/p/17819/PROFESNI-KOMPETENCE-UCITELE-MATERSKE-SKOLY---TEORETICKA-VYCHODISKA.html>
- Syslová, Z. (2015) *Jak úspěšně řídit mateřskou školu*. Wolters Kluwer.
- Syslová, Z. (2017). *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. Masarykova univerzita.
- Vyhláška č. 48/2005 Sb. *o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky*. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-48#f5833625>
- Základní škola a mateřská škola Praha 8, U školské zahrady 4. *Desatero pro rodiče a prvňáčka*. <https://www.uskolskezahrady.cz/desatero-pro-rodice-a-prvnacka/>
- Zákon č. 561/2004 Sb., *školský zákon ve znění účinném ode dne 1. 1. 2024*. <https://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-1-2024>
- Zákon č. 563/2004 Sb., *zákon o pedagogických pracovnících ve znění účinném od 1. 9. 2023*. <https://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-ve-zneni-ucinnem-ode-dne>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

RVP PV Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání

ŠVP Školní vzdělávací program

TVP Třídní vzdělávací program

MŠ Mateřská škola

ZŠ Základní škola

Např. Například

Apod. A podobně

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1 <i>Popisná charakteristika výzkumného vzorce</i>	44
Graf 1 <i>Počet tříd v MŠ</i>	46
Graf 2 <i>Oblasti, ve kterých jsou podle respondentů děti připraveny</i>	47
Graf 3 <i>Oblasti, ve kterých mají děti dle respondentů nedostatky</i>	48
Graf 4 <i>Negativní vliv dětí u zápisu</i>	51
Graf 5 <i>Návštěva ZŠ</i>	55
Graf 6 <i>Učitelé MŠ u zápisu</i>	56
Graf 7 <i>Možnost učitelů MŠ ovlivnit zápis</i>	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den vážené kolegyně a vážení kolegové,

jmenuji se Renata Zapalačová a jsem studentkou 2. ročníku magisterského studia oboru **Učitelství pro mateřské školy** na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který slouží k vypracování mé diplomové práce. Dotazník je samozřejmě anonymní a data budou využita pouze pro mou práci.

Děkuji Vám za Váš čas a ochotu.

1. Jaký je Váš věk? (Vyberte jednu odpověď.)

- a. 20-25 let
- b. 26-30 let
- c. 31-35 let
- d. 36-40 let
- e. 41-55 let
- f. 56 let a více

2. Jaká je délka Vaší praxe? (Vyberte jednu odpověď.)

- a. 0-3 roky
- b. 4-6 let
- c. 7-10 let
- d. 11-15 let
- e. 16-20 let
- f. 20 let a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (Vyberte jednu odpověď.)

- a. Střední s maturitou

- b. Vyšší odborné
- c. Vysokoškolské bakalářské
- d. Vysokoškolské magisterské
- e. Jiná: _____

4. V jakém typu mateřské školy pracujete? (Vyberte jednu odpověď.)

- a. Veřejná
- b. Soukromá
- c. Firemní
- d. Jiná: _____

5. Kolik tříd má Vaše mateřská škola? (Vyberte jednu odpověď.)

- a. 1-2 třídy
- b. 3-5 tříd
- c. 6-7 tříd
- d. 8-10 tříd
- e. Více než 11 tříd

6. S jakou skupinou dětí v tomto školním roce pracujete? (Vyberte jednu odpověď.)

- a. Homogenní
- b. Heterogenní
- c. Jiná: _____

7. Soustředíte se během školního roku při práci s dětmi na zápis do 1. ročníku základní školy? (Vyberte jednu odpověď.)

- a. Ano

b. Ne

8. Ve kterých oblastech jsou děti více připraveny? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

a. Tělesný vývoj a zdravotní stav

b. Hrubá motorika

c. Jemná motorika

d. Grafomotorika a kresba

e. Myšlení a řeč

f. Zrak a zrakové vnímání

g. Prostorové a časové vnímání

h. Matematické představy

i. Paměť a pozornost

j. Představivost

k. Jiná: _____

9. Ve kterých oblastech mají děti nedostatky? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

a. Tělesný vývoj a zdravotní stav

b. Hrubá motorika

c. Jemná motorika

d. Grafomotorika a kresba

e. Myšlení a řeč

f. Zrak a zrakové vnímání

g. Prostorové a časové vnímání

h. Matematické představy

i. Paměť a pozornost

j. Představivost

k. Jiná: _____

10. Myslíte si, že je zápis do 1. ročníku pro děti stresující? (Doplňte svoji odpověď.)

11. Co může podle Vás negativně ovlivnit výkon dětí u zápisu? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

a. Cizí prostředí

b. Cizí lidé

c. Přítomnost rodiče

d. Aktuální stav dítěte (nemoc, nálada)

e. Jiná: _____

12. Spolupracujete jako mateřská škola se školou základní? Jak často a v jakém rozsahu? (Doplňte svoji odpověď.)

13. Setkáváte se s učiteli základních škol, kde probíráte své zkušenosti s dětmi? (Vyberte jednu odpověď.)

a. Ano

b. Ne

14. Pokud ano, popište, jakou formou Vaše mateřská škola spolupracuje s některou základní školou: (Doplňte svoji odpověď.)

15. Navštěvujete s dětmi základní školu ještě před zápisem do základní školy?
(Vyberte jednu odpověď.)

- a. Ano
- b. Ne

16. Jak často s dětmi základní školu navštěvujete? (Vyberte jednu odpověď.)

- a. 1x ročně
- b. 2-3x ročně
- c. 4-5x ročně
- d. Nenavštěvujeme
- e. Jiná: _____

17. Chodíte se dívat Vy, jako učitel na zápis do nějaké základní školy? (Vyberte jednu odpověď.)

- a. Pravidelně
- b. Občas
- c. Výjimečně
- d. Nikdy

18. Máte příležitost ovlivnit zápis do 1. ročníku základní školy? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

- a. Ano
- b. Ne
- c. Můžete rozvést: _____

19. Myslíte si, že jsou zápisy do 1. ročníku důležité? (Doplňte svoji odpověď.)

20. Co byste navrhovali jako změnu k zápisu do budoucna? (Doplňte svoji odpověď.)